

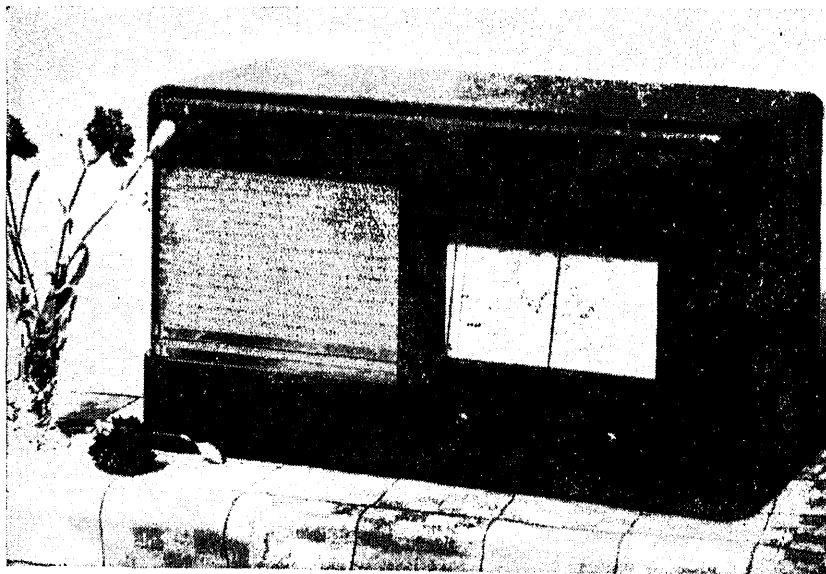
EESTI NOORUS

S I S U

ARVAMUS JA TÕDE — Mag. K. Kulpa
KOOL JA SELTSKONDLIK TÖÖ — J. Kärner
PÄÄS — I. Paulson
EDUARD von GEBHARDT — Ants Laikmaa
EESTI NOORUS JA VALIS-EESTI — Ed. Riisna
„KODU...“ — M. Suveste
NOORSOOTOÖ JA RAHVAÜLIKOO — J. Ruus
AKENDE ETTEPANEMISEST — E. S.
SILT — Emma Liiv
SIRNATES PAUL KLEE KIRGEDE KORRALDUST — J. Laaban
„VANAMOODU REILENDER“ — U. Toomi
TERVISHOIU ÕPINGUD TÖÖKAVVA — P. Rummo
RAAMATUNÄDAL JA ÜENU — E. Õun
KULASTAMAS NEERUTI KODUKAUNISTAJAID — O. Uudeküll
ARUANNE KODUKAUNISTAMISE VÕISTLUSEST — H. Tarand
AVALIK KIRI — J. Kross
KOKKUVÕTT OMAKULTUURI NÄDALAST — A. Meikop
MERIARDED — Tlk. A. Meikop
KULTUURITÖÖ TAOTLUSI — A. Moor
ÜLEVAADE SUVEPORDIST 1938 — E. Hõbe
VARIA

ÜLO RAADIO

4 LAMBILINE SUPER

KAPELLA

(HIND KR. 195.—)

ja

3 LAMBILINE

K O I T

(HIND KR. 150.—)

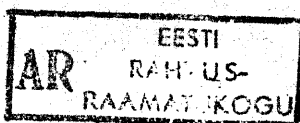
on maarahva rõõmuks.

ÜLO RAADIO LADU JA KESKMÜÜGIKOHT:

TALLINN, PIKK TN. 3. TEL. 465-66

ESINDUSED ÜLE MAA

ESINDUSED ÜLE MAA

EESTI NOORUS

№ 10

TALLINNAS, 3. NOVEMBRIL 1938

X AASTAKÄIK

Arvamus ja tõde

Meie tavalist elu sisustavad teatavasti teod ja sündmused, mis peaaegu alati riivavad meie tahet ja kirgi või meie käekäiku ja õnne. Need sündmused ja toimingud pakuvad meile rikkalikult ainet seisukohavõttudeks, arvamuste ja tõekspidamiste avaldamiseks. Sündmused ja toimingud ise on meile antud vahetult, sest kogu elu hargneb selles pidevalt muutavas keskkonnas, mida nim. maailmaks. Inimene püüab orienteeruda selles maailmas oma huvide ja tahete suunas, arvestades üheaegselt vajadusi ja paratamatust. Seejuures on muidugi alati esikohal puhtisikulist olelust soodustavad motiivid, püüid avardada eluruumi ja tegevusvaldkonda oma tahte ja sihtide edukaks teostamiseks. Inimene püüab vabaneda loodusliku keskkonna mõjudest, et rajada oma elu vabadusele, isikulisele äramääramisele ning selleks on tal kasutada kaks mõjuvat vahendit — tegu ja mõte.

Tegu ja mõte on tegelikkuse kaks eri palet. Esimene neist moodustab praktilise maailma aluse. Kõik meie teod on tajutavad, aistitavalt konkreeted. Mõte aga kuulub hoopis eri maailma, mida nimetame teooriaks. Oma olemuselt on ta abstraktne ja avaldub kas mõisteis või otsustustes. Teod on

meile mõistetest mõistetavamad, sest nad tabavad meid otseselt ja kohe, mõte nõuab vaimset aktiivsust ja alles selle kaudu on ta meile tähenduslik vaimuakt. Iga tegu näib meile oma olemuselt tagajärgedes vältimatuna, kuid mitte iga mõte ei tundu meile sellisel määral paratamatuna. Tegu näib olevat alati vaimust veenavam, praktika tõhusam teooriast.

Praktilise hoiakuga inimestele, s. o. enamikule meist, näib juurdlemine, mõttemõlgutamine alati võõrastavana, eluvõõrana. Meie kasutame iga päev hulka mõisteid ja sõnu, nagu näit.: inimene, elu, rahvus, kultuur, ja kõigile meile näib olevat selge, mida need tähendavad, mida me nende kaudu avaldame. Lähemalt vaadelduna aga selgub, et kõigi nende sõnade kaudu meie kaugeltki ei mõtle midagi kindlat ja määratavat, vaid et need on meelevaldsed ja väga pealiskaudsed moodustised igapäevaseks kasutamiseks. Teoreetilise koolituseta praktiline inimene ei suuda mõisteliselt määrata nimetatud sisude põhilisi tunnuseid, ja tegeliku elu seisukohalt me vahest ei vajagi sellist määritlemist, sest me saavutame oma eesmärgid ilma sellise keeruka ülesande lahendamisetagi. Kuid sellisel praktilisel hoiakul on ka omad tulemusrikkad ja tähtsad tagajärjed. Selgub nimelt, et oma igapäevases elus meie ei kasuta mitte mõisteid, vaid nende aseaineid — kogunimesid.

Igapäevases elus me kasutame eeskätt selliseid kogunimesid, mis on meie tavalise halli mõtlemise produktideks. Sellised kogunimed mõistete ülesannetes moodustavad meie arvamuste materia. Arvamuste tunnetuslik väärtus sõltub nende mõistelisest aseaينة väärtusest. Arvamustel on kõik otsustuse tunnused peale ühe väga tähtsa erinevuse ja nimelt — nad evivad ainult ühe modaliteedi, sest kõik arvamused on problemaatilised. Arvamused on ise vajalikuks eelastmeks ehtsate mõistete ja õigete otsustuste kujunemiseks, kuid nad muutuvad ohtlikeks siis, kui nad tahavad olla tõesed ja mitte ainult arvamused. Anastades tõe funktsioonid, nad võivad tumestada meie tunnetuse ja mõistuse selgust ning põhjustavad raskeid eksimusi ja vaimupimedust.

Arvamuse peamine väärtus on selles, et ta annab mõtlemisele teatava suuna. Arvamustes peegelduvad selgesti meie huvid ja sihid, nende kaudu tehakse esimesi arglikke katseid leida kindlamat alust tunnetusele. Kuid arvamused ise jääb seejuures ikkagi tege-likkuse seisukohalt vaadelduna imaginaarse, kujuteldu valdkonda. Filosoofid on sellele äratundmisele jõudnud juba ammu ja seda kinnitavad sellised mõtlejad nagu Parmenides, Platon, Spinoza, Hegel. Kõik meie juhuslikku laadi mõtted pole midagi muud kui arvamused. Arvamus on subjektiivne kujutus, huupimõte, mis võib olla nii aga ka teisiti. Iga arvamus on eeskätt minu arvamus, ta pole midagi üldist nagu on seda tõe. Arvamus pole autonoomne mõte, sest ta on niihästi subjektiivselt kui ka objektiivselt puudulik, mitteküllaldane tõekspidamine.

Kui me praksises võime läbi ajada arvamustega, siis pole see kaugeltki võimalik teadustes ja filosoofias. Sest kujutlege ainult, mis võiks olla tühisemat ja kasutumat, kui etteadused ja filosoofia pakuksid meile ainult arvamusi, mitte aga kindlaid teadmisi ja tõesid? Filosoofiat vaadelda arvamuste koguna tähendaks teda pidada mõistetesse ja mõtlemisse sukeldunud inimeste romantiliseks, eksitavaks seikluseks. Ja filosoofiale vaadataksegi mõnel pool nii, peamiselt küll nende poolt,

kes oma arvamist seevõrd tähtsaks peavad, et nad sellele toetudes julgevad otsustada ühe teaduse väärtuse ja olemuse üle. Tegelikult on aga lugu siiski nii, et filosoofia ei sisalda min-geid arvamusi. Filosoofia on tõe objektiivne teadus, filosoofia on tõe paratamatuse teadus, mõistva tunnetamise teadus. Arvamusele pole siin üldse ruumi sest siin peab valitsema tõe, mille kõrval kahvatub arvamus. Filosoofia eesmärgiks on ikka ja alati olnud tõe tunnetamine.

Filosoofia ajaloo leiaime terve rea vaimselt „möödunud“ süsteeme. Iga filosoofia kerkib esile nõudlusega, et ta on kõik eelmised ületanud, et ta ise on vabanenud oma eel käivate süsteemide puudustest, ja et ta on leidnud lõpuks õige lahenduse, tõe. Igatahes jääb vastuvaidlematuks tõsiasjaks, et on olnud ja on praegugi mitmesuguseid eri filosoofiaid. Kuid samuti on kindel, et tõe ise on ainuslik. Seda kinnitab meile mõistuse vältimatu endausk. Sest olgu filosoofiad nii erinevad kui tahes, nende kõigi ühiseks tun-nuseks on, et nad on — filosoofia, mis tähendab vaimu vitaalsust ja lakkamatut tõeotsingut. Sest kuigi filosoofiaid on palju ja erinevaid, ajaloolises perspektiivis tähendavad nad ikkagi ainult ühte ja sama filosoofiat erinevais arenguastmeis. Olemasolevate filosoofiate mitmekesisus ei kahjusta filosoofiat en-nast, vaid on isegi tema kui teaduse oleluse paratamatuks tingimuseks, sest ainult sel teel jõuab ta rahuldada tõe totaalsuse nõuet. Kõik erifilosoofiad on, ühe ja sama terviku lapsed.

Kui me tõe mitte ei vaatle ajaloo-liselt mõne süsteemi piires, vaid sel-lise tervikulise filosoofia raames, siis meile selgub, et tõe ise on totaalsus. Filosoferimine on sihitud alati tervikule ja hargneb alati süsteemis. Kui see terviku moment puudub, siis mõte muutub juhuslikuks, mandub arvamuseks. Siit tuleneb ka arvamus ja tõe igavene vastuolu. Arvamuse seisuko-halt tähendab mõtlemine alati teatavat mõttemängu, mitte tõeuurimist. Kuid arvamus ise on alusetu kui ta ei toetu teadmustele, millelegi objektiivsele.

R. Kulpa, mag. phil.

ED. von GEBHARDT

„Eesti talumees“

Kool ja seltskondlik töö

Käesoleval aastal on ajakirjanduse veergudel akuutselt sõna võetud maa-alkkoolide õpetajate seltskondliku töö kohta. Sõnavõtte on olnud ka haridusministeeriumi ametnike poolt, kust on väidetud, et maa-alkkoolide õpetajate seltskondlik töö vajab ümberkorraldamist. See on tekitanud nagu väikest „kabuhirmu“, arvamust, et maa-alkkoolide õpetajaile tahetakse seltskondlik töö väljaspool kooli üldse ära keelata. Kui ÜENU osakondades töötab kaasa üle 300 õpetaja — enamik kindlasti maal — ja neist pooled on ÜENU-s juhtidena, siis vist ei ole ülearune ka siinkohal pisut peatuda selle küsimuse juures.

Mitmetest varematest kirjutistest ja sel alal korraldatud ankeetidest on selgunud ammugi tõsiasi, et maa-alkkoolide õpetajad on ülekoormatud seltskondliku tööga; päälegi kui siin aastaid tagasi suuremate õpetajate koondamistega löögijõude vähendati, aga tööhluk jäi samaks, õigem, on laienu- nud (kodu kaunistamine, noorteringid jm.).

Vist ei ole valda maal, kus õpetajalt seltskondliku töö nõudmine ja õpetaja poolt selle nõudmise täitmine ei ole iseenesestmõistetav traditsioon. Mitte ainult üks selts või ühing, vaid kõik ühes keskuses teotsevad organisatsioonid arvavad endal õiguse olevat õpetajalt abi nõuda. Kui õpetaja ei taha tekitada tülisid, lahkhelisid, enese hülgamist, siis peab ta neile nõudmistele alistuma ja kõikide nõud- jate abistamisele sukeldudes leiab

õpetaja varsti, et seltskondliku töö hulk on kasvanud ülepea. Sellest on tekkinudki see ülekoormatus.

On täiesti tervitatav, kui haridusministeerium pakub maa-alkkoolide õpetajate seltskondliku töö ümberkorraldamises oma abistavat kätt. Loodetavasti ministeeriumi korraldused sel alal päästavad maa-alkkoolide õpetajad niisugusest seltskondliku töö ballastist, mis seisab kooli- ja õpetaja otsest kultuuritööst pisut kaugemal; et luuakse olukord, kus ei nõuta külas õpetajailt enam kaasalöömist igasugu turba-, sookuivatuse-, masina-, pullijne. ühingutes, vaid võimaldatakse õpetajaile pühenduda seltskondliku töö sellele osale, mis ei ole täna ega homme veel teostatav ilma õpetaja juhtimiseta ja kaasatõetamiseta. Mõtlen siin noorsoo-töö osa seltskondlikus töös.

Noorsootöö osas on õpetajal raske jääda eemale seltskondlikust tööst. Põhjuseid on siin mitmeid. Aruanded näitavad, et 70% ÜENÜ osakondadest kasutavad kooskäimiseks koolimaju. Ega teisiti ole lugu teistegi maalasuvate noorteorganisatsioonidega. Tähendab, koolimaja on ikka ja jääb lähemas tulevikuski kohaks maal, kus toimub noorsoo-organisatsioonide töö. Ja missugused ruumid maal suudaksid paremaid võimalusi pakkuda noorsootöö edukaks läbiviimiseks kui kooliklass, koolivõimla, kooliköök, kooliaed ja kooli spordiväljak, plus sinna juurde raamatukogu, õppeabinõud, vastavad töö- ja võimlemisabinõud, milliseid noorsoo-organisatsioonid ei oma ja halva majandusliku seisukorra tõttu niipea vajaliselt omandada ei suuda.

Sageli rõhutatakse keskkooli lõpetanute ja teiste haritud jõudude ära-

kasutamist maal seltskondliku töö juhtimisel. Tegelik elu on siiski näidanud, et kaaluvam osa sellest tööst õpetajate õlgadele on jäänud. Seda ka põhjendatult. Ei ole keegi teine külas saanud nii kohast ettevalmistust noorsootööks kui õpetaja. Kuigi meil viimasel ajal on hakatud mitmesugustel kursustel ja laagrites ette valmistama noortejuhte, siis usun, et mõnekümne päevaline mundrikandmine kuski laagriplatsil ei kasvata veel juhte, kes suutelised noori nõnda edukalt juhtima kui isikud, kes aastaid on saanud õppeasutustes vastava kasvatuse ja ettevalmistuse. Esimestest võivad saada küll juhid, kes täpsalt täidavad põhikirja, kodukorra ja töökava raame, aga kas suudavad nad külanoorthe hinge mõista, nii nagu seda mõistab õpetaja, kelle hoolitsuse ja uurimuse all on noored olnud 4--6 aastat. Seltskondlik töö eriti noorsootöö osas peab olema hingestatunud, siis vaimustab see noori, siis õhutab see noori tööle, otsima, leutama, täideviima. Ja tööd hingestada võib ikka see juht, kes noorte hinge suudab näha, noorte võimeid ja andeid tunneb.

Igasuguste majanduslikkude ühingute ja seltside juhtimiseks peaks nüüd juba leiduma küllalt asjatundjaid. Meil üha arenev kutsekoolide võrk aitab selleks tõhusalt kaasa. Jätagu maa-alkkoolide õpetajad oma spetsiaal ala juurde s. o. noori kasvatama ja juhtima, siis ehk avaneb võimalus maaõpetajail teostada ideaal — maakooli ümbrus vormida oma näo järele, oma parema mina järele. Kas siit ei paista ka kogu seltskondliku töö tuleviku ilusam pant?

J. Käerner

Pääs

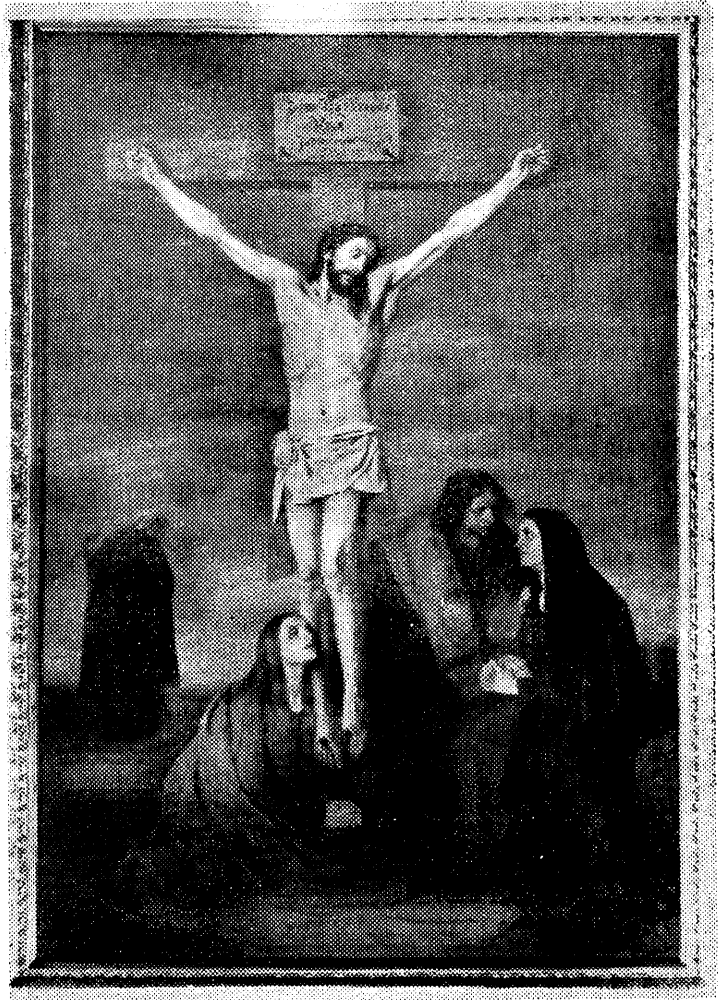
Päikese poole ihkajat peitis
kitsas müüride aheldav ring.
Sisekahtlusis heitles
kauguskärsitu ennatlik hing!

Kaua õlaga surunud seinä,
katsed nurjunud, luhta läind vaev...
Vaid kogunud leinä
pettelootuste tühjusekaev.

Koges Saatust kivis ses ranges,
püüd üksi ei kaugele vii!
Siis nõrkes ja langes.
Ainult kätte jäi sõmer liiv...

ED. von GEBHARDT

Toomkiriku altaripilt

Eduard von Gebhardt,

kelle sünnimisest sai tänavu 13. juunil sada aastat ja kelle tööde mälestusnäitus suleti alles hiljuti Tallinnas Kunstihoones, elas ja töötas oma pika

Viimse jõuga maas kahlas veel mulda,
nagu penil sees sügaval koon.
Leidnud ei kulda,
vaid valla sai alliksoon,

kust ürgse jõuga siis viskus
vett üles kui pingutet ling.
Maha tõkkepuud kiskus,
vaadet kütkestav purunes ring!

J. Paulson

eluea Saksamaal, sealses kunstilinnas Düsseldorfis, kus ta oli akadeemia professoriks, kelle all on õppinud ka meie kunstnikke, eriti pikemat aega Tõnis Grenzstein ja Paul Raud (mõlemad juba surnud).

Gebhardt on sündinud Eestis, Järva-Jaani kirikumõisas kirikuõpetaja pojana; sai oma esimese kooli kodus, siis veidi Võrus ja viidi sedamaid Tallinna Rüütel- ja Toomkooli, kust pidi aga enne selle kooli lõpetamist lahkuma Krimmi sõja survele ja siirdus Peterburki, kus astus kunstiakadeemiasse, kus sel ajal õppis ka meie Köhler. Hiljem siirdus ta siit Saksamaale, esmalt Karlsruhe, siis Düsseldorfis, kus varsti peale akadeemia lõpetamist valiti professoriks, millisel

ametil püsis oma kõrgemate eluaas-
tateni. Ta suri Düsseldorfis oma 87
eluaastas. Gebhardt oli väsimata töö-
mees ja innukas kunstnik, kes elas
oma kunstile ja ta teosed on levinud
üle maailma era- ja avalikkusesse
kunstikogudesse. Ainult meie, eesti,
avalikkudel kogudel ei ole seni ai-
nustki tema tööd.

Gebhardt oli täpse, valjult distsi-
plineeritud joonistusega ja karakteriväl-
jendusega portretist ja hulgaliste ku-
judega opereeriv komponist, kelle pil-
tides aga iga üksik kujugi oli omaette
täiuslik kunstiteos, siiski täies koos-
seisus ja -kõlas ikka pildi peateemaga.
Gebhardt maalis piiblistseene, aga need
polnud lihtsad harilikud šabloonilised
„pühad pildid“, vaid iga aja tõsised
eludraamad, nõjatatud ainult piibli lu-
gudele või piibli motiivile.

Meile, eestlasile, on Gebhardt see-
pärast veel eriti huvitav ja sümpaatne,
et ta oma kujudeks on sagedasti val-
linud mudeleid meie rahva seast, tü-
sedaid, elust karastatud, tugevate ja
sügavtõsiste nägudega, ilmetega talu-
poegade seast ja nende kaudu tutvus-
tanud eestlasi maailmale. Ta nägi neid
oma kodukohas varasemas lõpsepõl-
ves, õppis neid tundma, süvenes neise-
se ja on neid kasutanud ikka, kui hil-
jemgi vahete-vahel käis oma koduseid
vaatamas ja viibis siin.

Nii võime me, eestlased, Gebhardti
pidada ka omaks meheks, nagu ta siit
on võrsunud, siin on kasvanud, siit,
meie maalt, rahvalt ja oludest on am-
mutanud jõudu, muljeid ja inspiratsi-
ooni suundumiseks kunstiteele ja kuns-
tiloomingule.

Ta armastas, nagu ta mulle isikli-
kult on korduvalt kinnitanud, eestlasi
ja luges ka, kaugel olles eestlastest,
nende „Kalevipoega“.

Kui ta nägi ükskord mu jooniste
kaante vahel, mu pliiatsiga joonistatud
pika juustega ja toreda näoga onu
pead, siis jättis ta kõik mu teised tööd
silmapaari vahele, korrates aina: „Ach,

wie famos! wie famos!“ — Kui tore,
kui tore! ja lisas juure: „Auch ich
zehre noch immer an den alten fa-
mosen Estenköpfen!“ — Ka mina no-
sin ikka veel nende vanade toredate
eestlaste peade kallal. Tartust pärit-
oleva pastor Samuel Kelleriga (kir-
janikunimega: Ernst Schrill), rääkis
ta kokkusaades ikka eestikeelt.)

Tõnis Grenzstein, kes oli täitsa tei-
sest puust kui Gebhardt, oli Geb-
hardtile „ein lieber Mensch“, kellele
ta nõjatada — sich anzuschliessen —
soovitas igale kodumaalt tulnukile, oli
see ka sakslanegi.

Kuid „venet“ Gebhardt ei tahtnud
seedida, selles suhtes oli ta vist mürgi-
tatud sellest ajast, kui hakkasid vene
papid eesti talupoegade seas levitama
„vene usku“ ja kui sellele järgnes veel
üldine venestamine. „Ach, wie hasse
ich alles Russische!“ hüüdis ta ühel
rõivapeol ühele oma saksasoost õpi-
lasele, kes kandis uhket ilusat tšer-
kessi rõivast — ah, kuidas ma vihkan
kõike venelist!

Ja kui ükskord sama noormees ta kü-
laliste üldisel soovil hakkas mängima
klaveril ilusat vene riigihümni, tuli ta
teisest toast ägeda hüüdega: Ärge rü-
vetage mu maja!

Saksamaal hüüti meid, venemaalasi,
läbisegi „russedeks“ — venelasiks, ka
balti paruneid. „Ach, was sind sie für
Deutsche,“ öeldi neile: „Verfluchte
Russen seid ihr!“

Ja kui ta, G., kord oli kuulnud
mind nimetatavat „russeks“, tõtanud
ta Grenzsteinilt pärima, et: kas siis
Laipman ise ka ennast nimetab rus-
seks. Ja Grenzstein oli teda siis ra-
hustanud.

Gebhardt oli suur kunstnik, aga ta
pärisuurus on alles kuulutamata. Kah-
ju, et meie kogudes ei leidu ühtki
„gebhardti“, oleks kasulik vaadata ka
meie noortel selle mehe kunstitõsi-
dusse ja enesedistsipliini, ta tungi
kunstisüdamesse.

Ants Laikmaa

Eesti noorus ja Välis-Eesti

Nagu noorsooliikumine omaaegsest noorte entusiastlikust endaalgatusest on paisunud nüüd tähtsaks noorsooarendamise ja kasvatamise teguriks, leides nüüd ka riiklikku heakskiitmist ja toetust, nii ka Välis-Eesti liikumine on tekkinud ja paisunud puhtal kujul eraalgatusest. Välis-Eesti intensiivsema organiseerimise algus ulatub tagasi kümnekond aastat, kus Tallinnas asutati Välis-Eesti Ühing. See osa meie rahvaperest — ja mitte väike osa —

mises suuremaks ülesandeks, kuidas säilitada Välis-Eesti noorust oma rahvusele ja kaitsta teda überrahvustumise hädadohtude eest. Juba eelmine Välis-Eesti kongress pühendas selles asjas terve rea resolutsioone noorsoole. Ka viimane kongress võttis vastu mitmeid Välis-Eesti noorsugu puutuvaid resolutsioone ja sooviavaldusi, kuigi need ei taotlenud enam midagi erilist ja uut, vaid õieti kinnitasid ja täiendasid eelmise kongressi resolutsioone. Erilist rõhku pannakse Välis-Eesti noorte kooliharidusele. Nii märgitakse Välis-Eesti abirahafondi asuta-

Põhja-Ameerika eestlaste delegatsioon Vabariigi Presidendi juures Oru lossis k/a. suvel.

mis asub laialipillatuna üle maailma, on küllalt kaalukas, et rahvastervikluse taotlemisel temaga tõsiselt arvestada. Ka Välis-Eesti liikumisel tuli teha läbi umbes samasugune areng (kuigi lühema aja kestel), nagu noorsooliikumisel eesotsas ÜENU-ga, ja ka see liikumine on nüüd leidnud üldist tähelepanu ja hindamist nii seltskonnas, kui ka riigitegelaste poolt, mis eriti väljendus viimasel ülemaailmsel Välis-Eesti kongressil sel suvel.

Peab märkima, et ka Välis-Eesti liikumine oma laialises tegevuses, mille sihtjooni määravad iga viie aasta järgi toimuvad kongressid, suure osa oma tegevusest peab rajama noorsoole. See tegevus selles osas omab kahesuguse kuju: 1) noorsoo heaks ja 2) noorsoo kaudu.

Esimeses osas on Välis-Eesti liiku-

tamise resolutsioonis ühena punktina, et asutataks Välis-Eesti noortele kooli, saadetaks neile õpetajaid ja võimaldataks neile fondi abil õppimist kodumaal.

Teine resolutsioon märgib:

Välis-Eesti kongress palub Välis-Eesti Ühingu juhatust võtta kaalumisele ja astuda samme selleks, et propaganda ja organiseerimise läbi leida võimalusi väliseestlaste laste Kodu-Eestisse, kas alg- või keskkooli saatmiseks vähemalt kolmeks aastaks.

Laste kodumaale saatmist teha esmajärguliseks ülesandeks, selleks süvendada koostööd meie välisesindustega ja tihendada usaldusesindajate võrku, kelle ülesandeks ka abistada laste kodumaale saatmist.“

Koolijuhataja Otto Kiisel pühendas terve oma ettekande „Noor Välis-

Eesti“ sellele küsimusele, võttes kokku oma ettekande järgmistesse juhtlausetesse:

„Tunnustades rahvuse alalhoiu vajadust ja analüüsides rahvuse säilitamisega seoses olevaid raskusi, tuleks noorpõlve kasvatamisel väliseestlaste juures arendada teadlikult ja sihikindlalt järgmisi üritusi:

1. Leida võimalusi eesti põhikeele õpetamiseks üksikutes perekondades ja suuremates keskustes välismaal. Mõeldavad oleksid ka rändõpetajad. Tuleks koostada eesti põhikeele õpik ühes selle juure kuuluvate heliplaattidega.

2. Tuleb arendada kirjavahetuse korraldamist noorte vahel eesti keele kui ka kodumaa tundmaõppimiseks. Välis-Eesti organisatsioonide ülesandeks oleks noorte registreerimine ja ühistöö algatamine ja korraldamine.

3. Tuleb kirjastada Eesti maateaduse ja ajaloo õpikud väliseestlasile. Vajaduse korral võiksid need õpikud olla isegi paralleelsete tekstidega. (Kõne alla võiks tulla peamiselt eesti ja inglise keel).

4. Asutada stipendiumid kodumaal keskkoolides ja ülikoolides väliseestlasile riikidest, kus on arvuliselt suuremad kolooniad.

5. Välis-Eesti Ühingu juures tuleb ellu kutsuda eritoimkond kõikide küsimuste arendamiseks, mis on seotud eesti noorpõlve õpetamisega ja kasvatamisega ning nende rahvuse säilitamisega välismaal.“

Ometi, vaatamata kõikidele neile resolutsioonidele, otsustele ja sooviavaldustele, on noorsoo küsimus Välis-Eesti liikumises raskemaid küsimusi. Kõik need koolide asutamise, õpetajate saatmise ja laste kodumaale toomise soovid on õige raskelt teostatavad. Ja siiski neid tuleb teostada. Tuleb ainult leida tõhusamaid ja mõjuvamaid abinõusid.

Siin avanebki õige lai tööpõld Kodu-Eesti organiseeritud noortele, kes huvi tunnevad Välis-Eesti liikumise vastu.

Igas noores peitub enam-vähem igatsust „kaugele randade“ järgi. Neis aastates loetakse palju reisikirjeldusi, tuntakse elavat huvi teoste vastu, mis kirjeldavad võõraid maid ja rahvaid

ja võimaluse korral sooritatakse ekskursioone ja matke kodumaast kaugeemale. Kui Välis-Eesti tööd siduda selle huviga, mis noortel valitseb võõraste maade ja rahvaste vastu, siis peaks Välis-Eesti liikumisele kaasatöötamine noortele Eestis kujunema eriti huvitavaks tegevusalaks.

Milles siis võiks avalduda noorte tegevus Kodu-Eestis Välis-Eesti liikumise alal? Eeskätt küll kirjavahetuses, mida soovitati juba eelmisel V.-E. kongressil ja mida soovib ka dir. Kii sel oma ettekande kokkuvõtte 2. punktis. ÜENÜ osakonnad, luues omale erilised Välis-Eesti tegevusharud või ringid, võivad Välis-Eesti organisatsioonide kaudu astuda kontakti Välis-Eesti noortega ja arendada kirjavahetust, mis on kasulik mõlemale poolele: kodu-eesti noored kuulevad võõrastest maadest, nende rahvaste elust ja kommetest, saavad sealt pilte, ülesvõtteid ja muid materjale, mis teevad maadeteaduse elavaks ja lähedaseks; omalt poolt saavad nad väliseesti noortele materjale Kodu-Eesti üle, mis viimastele toovad kodumaa lähemale, äratavad neis rahvustundeid, kodumaa armastust ja lõppeks eestikeele oskustki.

Edasi võiks selline tegevusharu korraldada ka Kodu-Eesti ja Välis-Eesti noorte vahetust suvekuudel, samadel alustel nagu see toimub õpilastega. Eriti Eesti naaberriikides asuvatele noortele oleks see suureks kasuks, kui nad mõned suvekuud saaks veeta kodumaal kuskil talus, kuna nende asemel teine noor kodumaalt võiks veeta äärmiselt huvitava suve kuskil väliseestlaste juures.

Sel suvel külastas kodumaad ühes vanematega ka rohkesti väliseesti noori. Nende seas oli ka üks tütarlaps Kaliforniast, õige ameerikastunud, kuid kõneles siiski veel eesti keelt, kuigi väga tugeva ameerika murrakuga. 15—16 aastane elavaloomuga tütarlaps tundis algul kodumaal igavust ja igatses oma Ameerika järgi. Suve lõpul oli aga olukord põhjalikult muutunud — noorele neiu oli kodumaa nii meeldima hakanud, et tal oli kahju siit lahkuda ja isa pidi palavasse Ka-

liforniasse tagasi pöörduma üksinda, kuigi ka tütrele oli pilet valmis võetud.

Ei ole mitte midagi mõjuvamat rahvustunde äratamiseks, kui kodumaalt vahenditult saadud muljed ja ilusad mälestused.

Välis-Eesti tegevusharul avaneb võimalus kord aastas ka avalikult ja pidulikult oma osakonnas Välis-Eesti liikumisele tähelepanu juhtida — see on Välis-Eesti päeval, mis toimub iga aasta novembri kuu viimasel laupäeval. See on päev, mil väliseestlased üle maailma oma organisatsioonides kui ka kodudes pidulikult ja pühalikult pühenduvad oma kodumaale ja oma rahvale ja kinnitavad oma ühtekuuluvust. See on väliseestlaste isamaaline päev, kus nad ühtlasi ka annavad hoogu ja tõuget endi edaspidiseks organiseerimistööks. Kodumaal pühitseatakse seda päeva, mõeldes väliseestlastele. Sel päeval tutvustatakse kodueestlastele selle meie rahva osa muresid ja probleeme, kes olude sunnil on veerenud võõrsile. Sel päeval kodueesti nii jõuga kui ka nõuga aitab kaasa Välis-Eesti liikumise korralda-

misele kui ka väliseestlaste abistamisele. Eriti oleks mõeldav, et Eesti noored korraldamisele tuleval Raamatu-nädalal ei unustaks väliseesti noortele annetamast raamatuid ja tellimast ajakirju. Raamatute annetamise aktsiooni laiendamine Välis-Eestisse on hädatarvilik.

ÜENÜ on annud Välis-Eesti liikumisele rohkesti tegelasi. Palju noori, kes tegutsenud ÜENÜ-s, on läinud võõrsile. Brasiilias asutasid nad omal ajal isegi ÜENÜ osakonna. Need võõrsile rännanud ÜENÜ tegevuskooli läbiteinud noored on osutunud ka võõrsil agarateks tegelasteks. Neid leiame mitte ainult Brasiilias, vaid ka Põhja-Ameerikas, Austraalias ja mõnel teiselgi kaugemal maal.

Kodumaal on mõned ÜENÜ osakonnad juba asutanud Välis-Eesti tegevusharusid (Sikana-Aluste). Nii on ÜENÜ-l Välis-Eesti liikumisega juba tihe koostöö. Jatkugu see edaspidi veel hoogsamalt ja saagu erilist tõuget järgneval Välis-Eesti päeval, novembris s. a.

Eduard Riisna (Riismann)

Lõppaktus Sidney eesti koolis

„Kodu. . .“

Laiharulise tamme alla oli asutatud midagi lehtla taolist: pink oli ja laud, ja kõver lillepeenargi, millel õitses hiliseid astreid, punaseid ja valgeid; kuna kõrgete järjenite puhkemata õienupud esimene hallaöö juba ära oli näpistand. Ei paistnud sellejärgi, et keegi hoolinuks lilledest või muustki siin, ehkki oli talus aupärast kolm tütar ja kaks poegagi. Küllap oli tehtud lillepeenar nagu laud ja pinkki mõnel hetkelisel tundepuhangul, või siis sellepärast, et muudel külas olid sellised. Tarvidust nende järgi vist küll ei tuntud. Kellel olnukski äripäeval aega siia istuma või ilutsema tulla; jõudehetki oli ju õuemurul palju mõnusam põõnata, ning pühapäeval — kes siis veel kodus püsis. . .

Vana perenaine siiski oli. Külitades voodiäärel, oli kuulnud koera haugatavat ja tuli nüüd, näol unekahm ja hallid juuksekahtlud laokile — uksele külalist tunnistama.

„Tere Kännu ema! Segasin su lõunauinakut,“ tervitas Leili, pöördudes ära lilli vaatamast.

„Näe, Leili!“ hüüatas pereema vastuseks „eks tule aga tuppä siis.“

„Kas nooremaid ka kodus on?“ küsis Leili.

„Oh, kus neid — ära küsigi mitte. . . Vaevalt et söögiajaks tulevad. Täna läks vanameeski Laugule — masina järge kuulama, olen üsna ihu-üksi kodus.“

„Nagu maja lukk“ naljatas Leili.

„Perenaine ikka maja lukk,“ nõustus pereema, kahmates tooli järgi millele oli pudenenud söepuru, küll vist rõivaste pressimisel triikmasinast. „Eks istu ka,“ soovitas, kahmates ise samas vaipa voodil siledamaks, tõstes laual vedelevat tubakakarpi riiulisse, ja nugekahvleid sahtlisse. Haarates lõpuks luuagi, et sellega äiata põrandale paaril korral üle kesknäo. Sooh, nüüd on tuba korras, võib minutiks istuda ja külalisega juttu ajada, kes senini piinlikkust tundes toolil on istund, piinlikkust ja kartustki: kui aga jäi mõni söepuru veel toolile, . . . ja Leilil on seljas helehall kleit. . .

Nojah, et kuidas siis Leili kodus ka elavad ja on, kas kartulid üleval juba? Mugulad tämu muidugi jälle nagu kaalikad suured, kuis muidu? Neil ju põhjatu hea põllumaa alles metsa alt üles tehtud ega pole sarnane ärakurnatud põllusoss nagu Kännul. Jah, ei siin aita midagi enam. Vanamees küll tõi kevadel veel koti seda „vosvorit“ ja viskas kartulile aga ei targemat midagi. Põld paergalt nii rohus et ei näe sedagi, kus vao hari või vahe! No imet ikka näeb kuidas need poisid need vaod kord lahti saavad. Ju muldamise ajal pidasid saha kergitamist paljuks, aga. . . ega nad sellepärast laisad poisid ole — näe terve langi lõikasid mullutalvel riigimetsas üsna kahekesi maha. . . ikka ise ostonud omale riided selga ja saapad jalga, ega ju siit taluräbalast midagi saa. . .“

Ja nii veereb pereema jutt edasi-tagasi ent suundub lõpuks ikka jälle samasse kohta — kurtmisse nende halva talu üle, millel vaid see viiskümmend vakamaad põldu ise heina- ja karjamaa. . . See talu, oi see on nagu kõige kurja juur, midagi siit ei saa, aga tööd, lõputut tööd ta nõuab, sest ikka peab pereema ühe või teise asja tegemata jätmist, ajapuudusega vabandama. Leilil on päris piinlik avaldada oma tänase tuleku põhjust, see on, et tuli vaatama, kas Kännu noori ei tuleks ka kooli juures asutatavasse lau-lukoori. . .

„Ega küll, ega küll,“ algab pereema veel enne kui Leili oma jutu lõpuni saab rääkida „kus meie rahval see aeg.“

„Ega sinna tööpäevi kulugi, — ainult pühapäeval ja vahel õhtuti on harjutused“ selgitab Leili.

Ent Kännu ema tõrjub veel energilisemalt: „Olgu pealegi, ei meie tüdrukutel ole seks aega. On neid ju ennengi tahetud“ ja ema loetleb sõrmil, kuhu kõik tema tütreid juba asjata kutsutud, „Kodukaitsesse taheti ja noorsoo seltsi, ja maanaiste seltsi ja tuletõrjutekski kutsuti. . . Aga ei nemand lähe, jannaku need kel seks aega. . .“

Sama vastuse annab ka koju jõudmisel keskmine peretütar, kellele tuppäastumisel ema asjakäigu võrinal sel-

J. RUUS,
Virumaa Rahva-
ülik. juhataja

Noorsootöö ja rahvaülikool

Põhjamail, kus rahvaülikoolid on tunnustatud kultuuritegureiks tõusnud, on nende töö tihedalt seotud noorsooliikumisega ja -tööga. Nii esijoonel Taanis, kus noorsooliikumine on välja kasvanud rahvaülikooliliikumisest, kus rahvaülikooli juhtivad jõud on ka noorsootöö juhtivad tegelased, kuna noorsoo organisatsioonide töö on koondunud tihti rahvaülikoolide juurde ja kohalikkude tegelaste hulgas leidub suur protsent rahvaülikooli õpilasi.

Samuti on üldjoontes olukord ka teistes Skandinaavia maades ja Soomes. Vastupidi Taanile on Soomes noorsooliikumine vanem kui rahvaülikool ja on omalt poolt kaasa mõ-

geks teeb, peab ta ju ise nüüdsama kohe ära minema. Näe, ongi lehmad terve pealelõuna ristikul ümbervaiutamata, vasikas unund lõuna ajal joomata, ning sigadele tuleb kaenlatäis vilja ette visata: kartulid jäänd eila keetmata kuna pole olnud aega... Nii seletab ta oma toiminguid veel enne väljumist...

„Kas sa lähed laulma?“ küsib peretütar Leililt kui nad kahekesi jäävad.

„Mõtlesin ikka minna.“

„Võksin ju minagi,“ arvab peretütar nüüd, „aga teab kauaks mind enam.“

„Kuidas kauaks?“ uudishimutseb Leili.

„Noh — ära lähen siit“ vastab teine „kõrini täis siin. Tee tööd kui ori ja tapa ennast — tea mispärast!“

M. Suveste

junud rahvaülikooli ellukutsumisel. Ka siin valitseb kõige tihedam koostöö noorsooliikumise ja rahvaülikooli vahel; soome noorsooliit peab isegi üleval oma rahvaülikooli Paukulas, Mikkelil läheduses.

Kuigi Eestis noorsooliikumise alged, illegaalsel kujul, ulatuvad käesoleva sajandi alg-aastatesse, võis see liikumine muutuda elujõuliseks ainult iseseisvuse päevil. Samuti oli lugu rahvaülikooliga: mõte sai kirjanduse kaudu tuttavaks ligi kolmekümne aasta eest, kuid esimene rahvaülikool Kundas võis alata tegevust alles aastal 1925. Esimestel aastatel ei näi olevat sidet noorsoo organisatsioonide ja rahvaülikooli vahel, kuid selline olukord ei kesta kaua: rahvaülikooli õpilaste hulgas leidub aast-aastalt ikka rohkem noorsoo organisatsioonide liikmeid, noorsoo tegelased, eriti ÜENU juhtivad jõud külastavad sagedasti rahvaülikooli, samuti katsutakse rahvaülikooli õppejõude noorsoo organisatsioonidesse kõnelema, — nii on side loodud, mis aastatega aina tugevamaks on muutunud.

Teisiti see olla ei võigi. Virumaa rahvaülikoolil on palju juhuseid teada, kus siia õpilaseks tulid ÜENU osakondade liikmed. Mitmed neist olid oma osakonnas olnud innukad tegelased, olid ka rahvaülikoolis tisedad õpilased ja agarad ÜENU mõtte propageerijad. Nii mitmedki rahvaülikooli vilistlastest, kes praegu töötavad ÜENU osakondades, said esimese tõuke selleks rahvaülikoolis ja just neilt „apostlitelt“.

Üks säärastest juhustest olgu siin esitatud kellegi vilistlase enese sõnadega. Ta kirjutab: „Seltskondlikul alal teotsen peaasjalikult oma asutatud ÜENU X osakonnas. Olen olnud osakonna esimees, ühtlasi on ka näitejuhikohused suuremalt jaolt minu peal. Ei taha end kiita, kuid pean ütleva, et minu algatuseta ei oleks olnud noorte ühingut, s. o. ÜENU osakonda.“

Seda kõike suutsin tänu rahvaülikoolile, sest kuigi mul ju enne rahvaülikooli astumist vahetevahel tekkis sääranne mõte, poleks mul kunagi jätkunud julgust selle algatamiseks ja täideviimiseks ilma rahvaülikooli juhatasteta ja nõuanneteta.

Tähtsat osa selles mängis ka kaasõpilane R., kes sooja lugupidamisega endi osakonna tegevusest kõneles ja selle läbi tabli tõuke andis.“

See näide räägib küllalt enese eest ja ta ei ole mitte ainuke.

Käesoleval aastal viidi rahvaülikoolid Haridusministeeriumi kooliosakonna alt Noor-

soo ja Vabahariduse osakonna alla, seega on meie rahvaülikoolid leidnud oma õige koha meie haridussüsteemis, sest on ju nad koolieast väljajõudnud noorsoo ja täiskasvanute koolid. Lähemal ajal muutuvad meie kaks maa-rahvaülikooli sihtasutisteks, mis kahtlemata loob neile kindlama majandusliku aluse ja kindlustab seega nende tulevikku. Kõik see, esijoones nende kuuluvus Noorsoo ja Vabahariduse osakonna alla, aitab kahtlemata sidemeid rahvaülikooli ja noorsoo organisatsioonide vahel tulevikus veelgi kõvendada. Rahvaülikool omalt poolt ongi meie noorsoo- ja vabaharidusorganisatsioonide nõuetele selle poolest vastu tulnud, et on oma kavasse võtnud noorsootöö ja seltsitegevuse.

Nii on meie rahvaülikoolid käesolevast aastast peale veel rohkem häälestatud noorsoo- ja vabaharidustöö nõuetele kui nad tänini olid.

Seda peaksid meie noorsoo-ühingud, eriti ÜENÜ osakonnad, samuti ka haridusseltsid jne. ära kasutama. Kõige tähtsam viis oleks, kui saadetak ühingute liikmeid rahvaülikooli

õppima. Skandinaavia-maadel ja Soomes antakse rahvaülikoolidele riigi, omavalitsuse ja eraseltside poolt suuri summasid stipendiumideks õpilastele. Meil on seni suudetud toetusi anda nii vähesel määral, et see ei ole nimetamiseväärki. Siin peaks muudatus tulema ja algatuse peaks tegema eraseltsid. Neil on tegelasi vaja, saatku oma ümbrusest selleks sobivaid noori rahvaülikooli õppima, määrates neile omalt poolt väikese toetuse, 50—60 krooni suuruses, ja tegelastepõud kaob. Sellest mõttest tuleks meie hariduslikel organisatsioonidel kinni haarata. Ainelised kulud ei saa siin olla mingiks takistuseks, sest 50—60 krooni on ju väga tagasihoidlik summa. Organisatsioonidel on otse kõlbline kohus toetada oma tegelasi, sest pühendavad ju need pärast õpinguid oma jõu jälle organisatsiooni tööle. Kui säärane viis muutuks kestvaks traditsiooniks, siis oleks juhtide ja tegelaste kriis meie noorsoo-ühingutes ja teistes hariduslikes seltsides mõne aasta pärast jäädavalt kadunud.

J. Ruus

Akende ettepanemisest

Suvi läks — ja sügis tuli ning sügisega kaasas käivad ka sügisesead askeldused.

Nüüd on parajasti käes siseakende ettepanek. Kahekordseid aknaid ette pannes jääb akende vahele õhukord, mis takistab sooja äravoolu, sest õhk on halb soojuse juht.

Siseakende ettepanekut püütakse jätta võimalikult hiljemaks, sest ruumide õhutamine ja akende puhastamine on sellest suuresti ärritav. Selleks päevaks valitakse kuiv ja külmem ilm, et akende vahele ei jääks niisket õhku. Seepärast püütakse ruumidesse saada tõmbetuult, näiteks süüdates tule ahju.

Välis- ja siseakende klaaside ning raamide puhastamise eest tuleb loomulikult hoolitseda. Välisakende haagid kinnitatakse hoolega, mille järele asetatakse siseaknad märkide järele kohale, ning kinnitatakse väikeste naeltega raamide külge. Akende vahele ei ole tingimata tarvilik panna täitematerjali. Kus ilu pärast mingisugust täidet tarvitatakse on sobivam tarvitada aknapuuvilla. Mõned peidavad selle alla veel jämedat soola või telliskivi puru, millistel on omadus imeda sisse akende vahele kogunevat niiskust.

Selle järele topitakse siseakende praod hoolega. Toppimismaterjalina tarvitatakse kas erilist toppimispuuvilla, riideribasid või ajalehe paberit, milline vana lauanoa abil torgitakse pragudesse. Viimasel ajal on müügile ilmunud kummist ning metallist liiste, milliseid tarvitatakse talvel avatavate akende tihendamiseks. Need lüüakse avatava akna ääre või liimitakse akna raamide külge. Ostes tulevad need küll pisut kallid, kuid kestavad mitu aastat. Akna tihendamiskitti ei või eriti soovitada, sest see mustab liimpaberit.

Kui siseakna praod on hoolega topitud, kinnitatakse niiskeks tehtud liimpaber pragude peale. Praegu saab juba liimpaberit osta rullides. Enne paberi niisutamist võime lõigata rullist nii pika tüki kui tarvitame.

Ka värvilist liimpaberit on praegu müügil. Tumedaks värvitud aknaraamidele ongi see sobivam kui tavaline valge. Hingede kohad ja nurgad tulevad erilise hoolega paberiga katta.

Kui oleme veel puhastanud aknalaua — ongi töö valmis ja siis algab akende talvine korrashoid: rutude ja raamide puhastamine.

Akent talvekorda pannes tuleb igal pere naisel hoolitseda selle eest, et igasse tuppaa jääks avatav aken, milline õhuvahetuse pärast on hädatarvilik.

E. S.

SILT

Ta polnud korrakski vaadanud silti tänavanurgal, millel seisis mustade läikivate tähtedega noore advokaadi-abinimi, ülal kaitseks šefi nimekaart pisut suuremas kaustas. Neid silte oli ju nii palju kõikjal ning ühelgi neist polnud midagi lähedast tema, noore arasilmse tütarlapsena, kes armastas istuda klaveri taga või lugeda raamatuid, kui teised abiturientid sukeldusid januse uudishimuga elukeerisesse.

Milleks ta pidi neid märkama? Ta habras unistuslik hing hülgas veel igasuguseid kisav-nõudlikke afiše ja selgepiirseid kontuure.

Ühel õhtul ta oli teiste seltsis läinud mingisugusele noorte õhtule. Nagu tavalisti tundis ta end ebamugavalt võõraste nägude seas. Reeni pidi endas taas väikese rahutuse summutama, kui tal tuli otsa vaadata uuele inimesele. See oli nagu väike hirm võõra ning tundmatu ees. Kui pärast koosoleku avamist asus kõnelema brunett noormees, tuues tervitusi akadeemiliselt noorsoolt, tundis Reeni tavalisest suuremat kohmetust — talle näis, nagu vaadatuks noormees just kõigepealt temale otsa.

Reeni kohmetus näis omakorda sundivat noormeest jätkama oma pilku, väike muigekaar silmis. Reeni ei saanud teisiti, kui pidi vastama sellele pilgule, kuigi ta süda seejuures võibises ärevusest. Noormehe silmist kadus vähehaaval muie Reeni tumedate, mingi hämara tõsidusega looritatud pilkude all, kuid nagu alateadlikult ootavas piinuses ei kiskunud kumbki pilku ükseltelt.

Kui noormees pärast oma ettekannet enesearengust, mida Reeni oli kuulnud vaid katkendlikult, üha segatud oma pulseerivaist mõtteist ja tundeist, asus esimesse ritta viltukaares ta vastu, Reeni pilk rändas üha tagasi kõrgele laubale ja selgetele sinistele silmadele. Nagu kurdutõmbunud lõng seob ühte ja samasse kohta oma sõlme. Ja iga kord, kui vaatas Reeni, olid noormehegi pilgud pöördud temale, valvsalt, iga näoliigutust jälitades. Korraks vaatas ta Reenile sügavalt silmi,

et viimane langetas ehmudes oma pilgu. Ootamatu ja äge andumuslik õrnusehoog läbis ta südame, põletav nagu pisipäikese plahvatus. Nüüd ta aga ei julgenud enam tõsta silmi ja koosoleku lõppedes ta lahkus saalist poolsuletud pilgul, noormehe vaade kandamina laugude all.

Saabunud koju, oli Reenil tunne, nagu ta rüübanuks tuld, ta suu ja kurk hõõgusid, ta tuskles külmusest vähekõetud toas. Kui ta nüüd sattunuks pimedasse, pidi ta vist hiilgama nagu jaaniussike, mõtles ta ise. Ta jättis oma tee joomata ja heitis kohe voodisse. Ta õõ oli sonimine, ta uni palavik.

Hommikul oli kool kutsumatu ja tülikas üritus. Tundide lõppedes jäi ta tänavanurgale ootama ajalehte. Ähnelt jooksis ta oma varandusega koju ja luges ärevuses, nagu leidnuks ta mingi salakapi võtme, möödunud-õhtuse ettekande kirjeldusest nime advokaat Ants Leinak.

Tema oli noormeest pidanud vaid üliõpilaseks, advokaadi-nimetus tegi ta üsna segaseks. Möödunud õhtu elamus omandas seetõttu veel suurema tähtsuse kui enne. Advokaat!... Ta segaste tunnete kimpu seltsis väike uhkusevõsu. Midagi suurt ja seletamatut varitses teda kuskil, süstides hirmu ja ennatut ootust. Tänaval jälitas ta pilk ärevalt iga pikka brunetti noormeest, et siis pettunult kõrvale pöörduda, vaatas uurivald kauneid tütarlapsi, hinnates nagu mees nende ilu: kas see pidi olema ilus adv. Ants Leinaki silmis? See eile õhtul pikk-pikalt tähitletud nagu hoidis ta olemust nagu raskelt ja ängistavalt sülelev käpp, mattes hinge ja sundides üha vaatama endale näkku.

Järgmisel päeval otsis ta telefoni abonentide nimistust adv. Ants Leinaki aadressi. Ta ei teadnud isegi, milleks ta seda vajab. Tas pakitses vaid vältimatu tung koguda üha enam ja enam andmeid adv. Leinakist.

Ja nüüd ta nägi esmakordselt mustvalget silti, millest ta oli möödunud loendamatu kordi, teda märkamata, korrakski ta tähti eristamata. Ta oli liiga ärev, et suuta tabada kõike õieti — kogu suure kõrge valge maja raskusega näis teda vaatavat noore advo-

kaadi pilk. Ta arvas olevat näinud, et advokaadi ametinimetust oli sildile võetud lühendustes, tegelikult oli igale sõnale antud ta täis ulatus, mida ta alles hiljem parandas, ülemuse nime i-tähe vaatas Reeni l-iks.

Suur valge maja tänavanurgal, alumine kord sisustatud ärideks, ülakordadele juhtivaid silte mitu ja mitmesisulisi, üks nendest nagu tõrvik loitev üle kogu tänav. Reenile muutus silt väikeseks palverännakukohaks, kust ta sihilikult möödus päevas kaks-kolm korda. Esialgne hirm, nagu jälgiks advokaadi silm majaaknast ta igakordset möödumist, kadus vähehaaval.

Ei trepil ega tänaval ei kohanud ta kunagi noort advokaati, kuid piirdumine ainuüksi mälestusega muutis seda õrnemaks kujutelmapiildi. Kuulutustilbal Cary Cooperi ja Anna Steni huuled näisid päev-päevalt nihkuvat üksteisele lähemale. Kui tal olnuks palju raha, ta katnuks sildi öösel roosivabaga, et kujutella hommikul noore advokaadi rõõmus-üllatunud nägu.

Ta pidi teda kindlasti otsima — miks ta ei suutnud teda leida. Reeni luges läbi mitme päeva kuulutused, mis olid paigutatud lahtrisse „Mitmesugust“. Kuskil ei otsitud temataolist tütarlast õhtuselt koosolekult.

Kui ta ise tõuseks trepist ning astuks büroosse? Ta kujutus läks julgeks ja ägedaks, ta vaimus kirjutatavate kirjade sisu sillerdas iga päev eri värves nagu lõunalinnu sulekuub päikeses.

Sildilt käis ta õhtuti toomas rahustust — kaks päeva möödus ta sellest — minnes ja tülles.

Nüüd ta kandis ka tööpäeviti oma pühapäevakleit, ta suhtumine koolikaaslasile oli võõram ja üleolev, õpetajate käitumises ta jälgis hellvalvsalt iga varjundit. Ta näis kandvat mingit aumärki, see, kes solvas teda, unustas ka aukartuse märgiannetaja vastu.

Ühel hilisööl leidmata und lahkus ta vargsi kodunt, et näha silti. Oli karge talveöö, inimtühjad tänavad kõrgete majadega tukkumas hämarate elektritulede valguses. Sinise taeva all valendas läikiv-puhas silt mustade tähtedega, valgem ja puhtam kui möödunud päeva värskel lumi, mida saanijalased

ja autorattad olid jõudnud juba rüvetada. Kordnikku polnud kuskil. Reeni peatus, tõmbas kinda käest ning pikad lapsedõrmed libisesid silitades üle sildinurga. Naelaäär marastas ta sõrme, kuid see tekitas tas pigem naudingut kui norumeelset valu.

Ta istus vahel peegli ette, vaatas muutunud silmadega oma nägu, pehmeid põski, puudutamatu värsket värvi suud. Miks ei tulnud Ants Leinak? Kas ta ei tundnud, et ta ootas teda?...

Päevi rändas, lund sadas ja sulas, sulas ja sadas jälle valgeks mustad teed. Reeni ootas ning ootas, kuni väsis, kuni tulid uued mõtted, uued pildid ning poetusid oma värskete värvidega luituvate mälestuste ja igatsuste vahele. Ta unustas ikka sagedamini möödudes vaadata silti.

Kevadel lõpetas Reeni kooli ja sai varsti teenistuskoha teise linna.

Aastaid oli möödunud. Reeni oli abielus, oli õnnelik naine ja ema.

Ta külastas vahel oma kodulinna, ei tea millest rohkem rõõmu tundes, kas vanade mälestuste elustamisest või teaduhimukale pojale linna tutvustamisest. Poiss ei näinud mitte üksi vaateaknaid, ta vaatas ka kõiki silte majakülgedel, ta proovis nende kallal oma äsjaomandatud lugemisoskust.

„Vaata, ema, jälle üks, näe! Ants Leinak, vannutatud advokaat“, luges ta peatuseta.

Reeni pööras pea meeldivalt kübarralt — see oli ju tuttav nimi. Ta kujutus tõmbas suurema otsimiseta välja ununenud laeka — Ants Leinak, vannutatud advokaadi abi — abiturienti armuunelm. Ta naeratas ja luges silti.

Samal hetkel väljus trepile soliidne brünett härra. Reeni pilk tuksatas — midagi tuttavat, kunagi nähtut, lähedast ja ometi peagu võõrast oli selles näos — ainult kõhnem, ainult noorem oli see olnud, sinised silmad kargemad ja rõõmsamad — need silmad — Kähku pööras ta kõrvale pea teda märganud mehe pilgu eest ja haaras tugevamiini poja käe. Üsna õrn nõelapiste tõrkas teda, siis naeratas ta uuesti — too mees ei teadnud midagi kummalisest sildiloost. Kui keegi jutustaks talle kord sellest?...

Emma Liiv

AINO BACH

„Vanamees piibuga“
Värviline monotüüpi

Siirnates paul klee «kirgede korraldust»

sa kirge sured
eile koju naasid sa ju
kui ulmasin ulmavast kalast
mis kirest muret
kyll piirituses su aju
kord kõneleb kirgede alast
nyyd aga tea

loo kirge kindel systeem
sest piirat on piirjooniks tint
ja jaga armastuse teem
sest selge on sinine lint
seda tee

siin vasakul kes kire nime ei tea
otsivad endast mis hea
seal punasel taustal kel mängus on ind
oleks et suurem puutepind
j n e

kirg kõnnib mööda rongi
ja tõmbab hädapidurit
kui sa ei taju vedurit
korralda kirg ära longi

pindu ja sirgeid näe
läbi embava käe

Ilmar Laaban

Sigaretisuitsetaja

Tasa... aeglaselt keerlevaina... rõngaid
tõusis ja kadus.

Suitsu fantasmagoorlevail kangail
kirjutet, adun,
et

hajuvaid rõngaid tuhandeid
hemoglobiinis mu vere. Taju
vaid äng. Vaid dikteerib juhendeid
päästmaks batsillide merest aju,
analüüsiv ent mõistus — ei lahendeid
paku, kui ilmub Lõpp tähtedesajus...
Et

elu on soomusrüü kleepuvaist,
raugevaist, lahtuvaist kirerõngaist;
nõder ma — süü all end jõubuvaks
kuradiaustajaks ägan... Et vaist-
ki ei selgita: hüve kas — loobuda,
haarda või küpsmata pooltõde maist.
Või

oli siis kangail
nüüd tõesti neid rõngaid
või oli kõik seegi vaid postulaat..?

Aa, suits kaotaks sarmi,
kui hõng polnuks vormi,
jah, ainult vormiidee destillaat.
Kas

puhun siis rõngaid veel ühe... kaks...
enam..?

Loobun vastamast (on kenam).

Ilmar Mikiver

MM $\text{♩} = ca 140$

„Vanamoodu reilender“

Osavõtjad: vaba arv segapaare.

I variatsioon.

Algasend: Tantsijad seisavad paari-kaupa kodarjoneel kõrvuti, näoga vastupäeva.

Lähteasend: Paarilised pöörduvad näotsi ja ühendavad sisemised käed öla kõrgusel. Välised ripuvad vabalt.

Taktid

1—2. Alates välise jalaga, liigutakse ühe reinlenderi sammuga vastupäeva edasi. Sammu jooksul pöördatakse kõrvuti ning 2. takti II osal vallandatakse käed ja pöördatakse (poiss vasakul jalal — neiu paremal) veel väliskülgede suunas (pilt nr. 1).

3—4. Tullakse ühe reinlenderisammuga kaares jälle tagasi (joonis nr. 2) ja 4. takti II osal tehakse tugijalal (poiss paremal — neiu vasakul) väike hüpe.

5—8. Võetakse sulgvõte (pilt nr. 3) keerutatakse nelja hüpaksammuga 2 ringi.

Taktides 1—4 liiguvad välised käed

vabalt kaasa. Taktides 5—8 — hüpaksammuga keerutamisel — hoitakse pea hästi taha (kuklas — lõug püsti).

II variatsioon.

Alg- ja lähteasend samad mis I variatsioonis.

Taktid

1—2. Alates vasaku jalaga liigutakse edasi rõhulise vahetussammuga. Rõhuga astumised on 1. takti I ja II osal ning 2. takti I osal. Vahetussammu jooksul pöördatakse kõrvuti ja 2. takti II osal vallandatakse käed ning pöördatakse tugijalal väljaspoole (pilt nr. 1).

3—4. Tullakse rõhulise vahetussammuga kaares jälle tagasi (joonis nr. 2) ning 4. takti II osal tehakse väike hüpe.

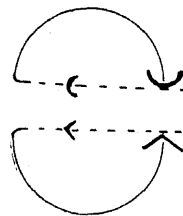
5—8. Sama mis I variatsioonis.

Tants on üleskirjutatud 1938. a. suvel Viljandis Peeter Mölder'ilt 61 a. vana. Noorpõlves P. Mölder on elanud Pilstveres.

P.M. seletusel on tavaliselt tantsitud I variatsiooni järgi, aga vahest, kui eriti hoogu mindud, siis tantsitud II variatsiooni järgi. *U. Tooni*

Pilt nr. 1

Joon. nr. 2

Pilt nr. 3

Tervishoiu õpingud töökavva

Rahvatervishoiu probleemid on praegu seltskonnas ja ajakirjanduses aktuaalseks arutlusaineiks. Väidetakse õigusega, et tervishoiuliste elutingimuste saavutamisele tuleks osutada senisest rohkem tähelepanu, nagu tuleks ka suunata tervishoiulist propagandat ning levitada vastavaid teadmisi kõige laiemates rahvakihtides. Erilist rõhku peetakse vajalikeks panna noorsoole, kelle enamiku tervislik seisund leitakse olevat murettekitav.

Kui noorsugu üteldakse olevat rahva tulevik, siis peaks küll olema endastmõistetav, et tervishoiulised põhimõtted tehtaks omaiseks eeskätt noortele, sest tahame ju kõik loota hingeliselt ja kehaliselt tervet tulevikurahvast.

Kuidas suunata noorsoo tervishoiulist selgitustööd?

Ideaalne oleks, kui laps kodus juba esimesist elupäevist peale omandaks tervishoiulised harjumused ja teadmised, millele hiljem kerge lisandada ulatuslikumaid sellealalisi oskusi. Et aga väga paljudes kodudes, nagu üldiselt teada, algelisemaidki tervishoiulisi nõudeid veel ei osata respektierida, siis esialgu ei saa meie suuri lootusi hellitada koduabile kõnesolevas missioonis.

Kooli abi on juba märksa tunnustatavam. Rangeile harjumuslikele nõudeile lisanduvad tervishoiulised käsitlused õppetundides, millele õppekavades on omistatud võrdlemisi tähtis koht.

Kuid tervis on inimesele ometi nii kallis varandus, et selle säätmine väärrib ja peab väärima rohkem teadmisi ja oskusi, kui neid suudab pakkuda kool oma väga laialdaste kasvatuslike ja õpetuslike ülesannete juures.

Siin peaksid asuma appi seltskondlikud organisatsioonid, eriti noorte-organisatsioonid. Süstemaatilised tervishoiulised õpingud noorteorganisatsiooni töökavva võetuna osutavad kogemuste kohaselt rohkem huvi pakkuvaks harrastusalaks, mille väärtuslikud tulemused pealegi suurel määral tõstavad üldist heaolu.

Eesti Noorte Punase Risti kui sellekohase juhtiva keskuse väljaandel ilmus neil päevil juhenditebrošüür „Tervishoiu- ja esmaabiõpingud koolis ja noorteorganisatsioonis“, mille annab rea tehnilisi juhendeid ning korraldusi tervishoiuõpingute levitamiseks noorsoos 10. ja 20. eluaasta vahel. Brošüür sisal-

dab detailsed õppekavad kolmes astmes: tervisevalvuritele — 10—12 aastaste noortele; noorsamariitlastele — 12—16 aastaste noortele; samariitlastele — noortele 16. eluaastast alates.

Kursuse esimeses järgus võetakse läbi: isiklik tervishoid, puhtus, toitumise tervishoid, tervishoiulised eluviisid, nakkushaigusist hoidmine, ettevaatuse viisid, esmaabi juhiseid haigepõetamises ning mõningaid üldteadmisi meie tervishoiu korraldustest.

Noorsamariitlaste kursus sisaldab kokkuvõtliku ülevaate inimese anatoomiast ja füsioloogiast, isiklikku tervishoidu põhjalikumal kujul, esmaabi praktiliselt ja teoreetiliselt jne.

Samariitlaste kursus, mis sobiks ka ÜENÜ noortele, sisaldab 40 tunni jooksul esmaabi 10 tundi, haigete, haavatute ja mürgitatute transporti 1 t, sõjaväe sanitaarteenisest 2 t, gaasikaitset 5 t, üldist tervishoidu 8 t., haigete ja surnute talitust 3 t., organiseerimist 1 tund ja praktilisi töid ning harjutusi vähemalt 10 tundi.

Samariitliste kursuse läbikuulanud ja katsed sooritanud isikud omavad õiguse kanda samariitlase nime ja kanda vastava organisatsiooni liikmena selle tunnusmärke.

Kursuste registreerimisel tuleb ENP Ristile saata kirjalik teade, milles märgitud järgmised andmed: 1) kursuse järgu nimetus; 2) loodetav kursuste arv; 3) lektorite nimi ja elukutse; 4) kas ja millisel kujul vajatakse ENP Risti toetust.

Samariitlaste kursuse lektoreiks meditsiiniliste ainete käsitlemisel võivad olla ainult arstid. Selles tuleb pöörduda vastava ettepanekuga kohalike jaoskonna- või eraarstide poole, kes enamal juhul, nagu kogemused lubavad tõendada, meelsasti nõustuvad ümbruskonna kodanikke tervishoiulisi teadmisi samariitlaste kursuste korraldamise teel suurendama. Kui aga kohalike arstidega kokkulepet ei saavutata, püüab ENPR Keskjuhatus omalt poolt hankida lektori. Kuna aga rändlektorite reserv pole suur, siis tuleks igal juhul enne katsetada kõike kohalikke võimalusi. Ühtlasi tuleb aga kursustele rakendada võimalikult ka teisi kohalikke jõude: velskereid, apteekereid, õdesid, samariitlasi, õpetajaid jne.

Soovitav oleks kursusi korraldada suuremate vaheaegadeta. Paar tööõhtut nädalas oleks sobivamaks mooduseks.

Kavade juures märgitud töötundide arvust ei tarvitse pedantsesti kinni pidada. On kur-

Raamatunädal ja ÜENU

Väikeriigi tugevuse aluseks on tema kõrge kultuur. Madala kultuuriga väikerahvad lihtsalt kaovad suurte rahvaste vahele, eriti veel ajajärkudel, kus suured rahvusrigid harrastavad intensiivselt ümberrahvustamise poliitikat.

Sellevastu näitab ajalugu, et väikerahvas, kui ta seisab kõrge kultuuriastmel iialgi ei kao ajaloo areenilt. Väga headeks näideteks on siin Sveits ja Madalmaad. Eriti viimast on palju vallutatud, seal on võõraid isandaid olnud, aga rahvas on püsima jäänud. Ja selle püsimise peamiseks põhjuseks on rahva kõrge kultuur.

Raamat on kujunenud selleks abimeheks, kes kultuuri kannab selle loojailt kõikjale rahva sekka. Raamat on kujunenud kultuurinimesele selleks suureks sõbraks, kellel igal juhul ja olukorras midagi väärtuslikku on öelda.

Ja pole siis ime, et soovides mingil moel

---

suslased mõnede kava osadega juba tuttavad, võib lektor need kiiremalt läbi võtta.

Käsiraamatuna soovitame kursuste kõigi astmete korraldamisel kasutada Dr. B. Voogase põhjalikku teost „Esmabi ja tervishoid“.

Kursuste lõppedes korraldatakse eksamikomisjoni ees, kuhu kuuluvad pääle lektorite ja organisatsiooni esindaja ka esindaja Eesti Punase Risti peavalitsuse määramisel, vastavad katsed. Katsete tulemused protokollitakse ENPR Keskjuhatus poolt saadetud plankettidele. Nende vastu annab PR Peavalitsus kursuse edukalt lõpetanuile samariitlasediplomid.

Samariitlaste kursuste puhul võib ENPR Keskjuhatus maksta kursust korraldavale organisatsioonile lektorite töötasuks või sanitaarvastustuse hankimiseks iga kursuslase pealt kr. 1 (maksimaalsummana kr. 50.—) tingimusel, et kursuse lõpetajaist asutatakse kooli- või noorteorganisatsiooni juure vastav samariitlaste üksus. Kursuse lõpetanuile ja üksusesse koondumisele saadetakse tasuta vastavad käesidemed, millised jäävad organisatsiooni omanduseks.

Soovitav oleks, et ÜENU kohalikud osakonnad juba oma lähemasse tegevuskavva võtaksid tervishoiuõpingud, ja nende korraldamiseks konkreetse juhendite saamiseks astuksid kontakti juhtiva keskuse — Eesti Noorte Punase Ristiga (Tallinn, Niguliste 12).

P. Rummo

kultuuri tähtsust esile tõsta, peame seda kõige pealt raamatuga tegema, sest praegune kultuur ja raamat on lahutatud. Need ei saa teineteiseta eksisteerida.

Sealt siis kasvabki välja tarvidus korrapäraselt igal aastal Raamatu Nädalat pidada. Sellega avaneb jälle võimalus uusi raamatu, sellega ka kultuuri sõpru juurde võita, kuni kogu meie rahvas on raamatusõpradeks kujunenud, sellega kindla aluse meie kultuuri arengule loonud. Sellega ühtlasi ehitame kindla alusmüüri meie rahva tulevikule, sest kultuurita rahval pole tulevikku, vaid ta on määratud teistele käsutada ja juhtida.

Kuigi Raamatu Nädal peab ühtemoodi hõlmama endasse kogu meie rahvast, siiski meile, ÜENU perele, paneb see märksa suuremad ülesanded kui teistele. Nimelt usaldati seltskondlike keskorganisatsioonide esindajate koosolekul Raamatu Nädala tehniline läbiviimine ÜENU-le. See usaldus seab meid suure kohustusega. Peame näitama, mida meie noored, rahva tõusev tulevik, suudame. Õieti peame näitama, et meie väärime seda tulevikku, mis on meile määratud.

Sellega, et võetakse usinasti osa kohapealsete Raamatu Nädala komitee koosolekutest, mille kokkukutsujaks on kohapealne omavalitsuse juht, ei ole veel kaugelki kõik tehtud. See on alles algus, millest algab päris töö. Iga ÜENU-lane, nagu iga teinegi raamatusõber, peab olema partisan, kes võitleb iseseisvalt. Ei tule üksnes neid loosungeid levitada, mis keskusest tulevad, vaid igaüks peab endale veel uusi loosungeid leidma, milledega tema ettepoole rühhib.

Tuleb alustada halastamatut sissisõda iga raamatuvaenlase vastu, ja ennem mitte jätta, kui neist on raamatusõbrad kujunenud.

Teiste ülesannete kõrval tuleb ka aegsasti tähelepanu raamatute annetamise aktsioonile suunata. Tuleb silmas pidada, et selle aktsiooniga suurendame oma raamatukogusid ja avame ka neile tee raamatute, selle maailma ülima vara juurde, kelle varandusline seis ei luba iseseisvalt endale raamatukogu soetada. Kus ei leidu seesuguseid inimesi, kes suudaksid üksinda raamatuid kogule annetada, seal tuleb mitmest isikust kokku kollektiiv organiseerida, kes siis ühiselt annetab raamatuid, kas või ainult ühe. Ka ühe raamatu juuretulemine on kogule rikastumiseks. Iga üksik kivi tõstab müüri. Ja lõpuks pole ükski mõte küllelt väike ja tühine, et seda mitte püüda teostada, kui sellest tuleb kasu Raamatu Nädala kordaminekule.

Elmar Öun

Külastamas Neeruti edukaid kodukaunistajaid

Pole enam küll kellegi uudiseks, et ÜENÜ kodukaunistamise võistluste üldvõitjaks tuli Neeruti osakond, samuti ka individuaalvõistluse võitjaks sama osakonna juhatusliige, siiski pole vast üleliigne siinkohal üht-teist veel kinni naelutada.

Kohal asjaga lähemalt tutvudes ilmnes kohe, et on juba alguses mindud välja asja enda pärast, mitte aga nii palju võistluse võitmise pärast. Tööd on tehtud teadlikult ja inimesi rakendatud maksimaalsel määral tegevusse.

Osakonna 72 liikmest võttis osa nimeliselt 56 liiget, kes oma kodudes kokku on istutanud 13582 puud ja põõsast, ühiselt 1140, hooneid on värviitud üle 30 ja lillepeenraid rajatud 2623 mtr. ulatuses. Seoses eelmainituga on tehtud uusi teid, püstitatud lipuvardaid, puhastatud ja korrastatud kodusid nii väliselt kui ka seesmiselt.

Kodukaunistamise töid juhtis osakonnas selleks valitud viieliikmeline toimikond, kuhu kuulusid J. Torm (esimees), H. Sakk, V. Veeborn, B. Vahtra ja M. Otsa. Kuivõrd toimikonnal oli asi südame lähedane seda iseloomustavad ka mõningad väljavõtted toimikonna vastavast protokolliraamatust.

1937. a. sügisel: „Otsustati hakata tegema intensiivset propagandat osakonnas, et liikmed hakkaksid võistlustingimuste kohaselt oma kodusid kaunistama.“

1938. a. suvel: „Et toimikonna liikmed koos ei jõua kõiki liikmeid läbi käia, siis jaotati liikmeskond järgmiselt...“

Ja viimaseid otsuseid samas raamat: „ÜENÜ Keskjuhatusel saadab aruanded täidetult toimikonna sekretär V. Veeborn hiljemalt 15. septembriks.“

Huvituseta pole vist ka märkida mõningaid seisukohti ja mõtteid võitjate otseste sõnadega. Nii lausub individuaalvõistluse võitja nrsl. J. Torm peale õnnesoovi käepigistust: „Et ma võitjaks tuln, seda ma isiklikult ei pooldagi... osakonna esikohale välja viimisel on kahtlematult suuri teeneid

osakonna esimehel Veebornil ja koolijuhatajal Sakil, kes ühtlasi ka osakonna juhatusliige... Seda tööd tuleb järjest täiendada, uusi puid vahele istutada. Istutada tuleb aga häid puid.“ Ja tegelikult käibki Tormil istutamise töö edasi — 300—400 puud ootavad puukoolist väljakaevatuna ümberistutamist.

Osakonna esimehe Veeborni leian põllult kündmast. Ta ei tahtnud ikkagi veel uskuda, et osakond tuli üldvõitjaks. „Aruandeid koostades tuli küll vahest mõttesse, et vast tuleme mõnele vähemale auhinnale, aga esikohale küll ei lootnud. Teie oma kodukaunistamise instruktorgi ütles, et on vähe lootusi tulla auhinnale, sest olete annud liiga palju võistlejaid arvuliselt ülesse.“ Nrsl. Tormi kohta lisab ta juurde: „Küllap ta oleks saanud veel rohkemgi punkte, aga jagas teine puid tublisti teistele — andis näe üle kolmekümne ncore ilusa õunapuugi Neeruti-Kadrina tee äärde istutamiseks.“

Mõni tund peale seda vestlust olingi neid õunapuid vaatamas. Kindlasti annab see tegu ka edaspidistel aastatel palju kõneainet, kui Neeruti külastajad oma imestuseks leiavad tee äärtes viljapuid, millised neile rikkalikult valminud saak pakuvad.

Muide on Neeruti inimesed väga nõudlikud nii instruktorige kui ka kõikide nõuandjate suhtes ja nad ei suuda unustada meeldetuletamast möödunud suvel värvimise kursuse ajal sealviibinud instruktorige, kes annud küll hea retsepti soovitades rohkem värnitsat juurde lisada, kuid kes ise oli hoidnud rohkem kõrvale ja oli tegele- nud peamiselt oma mootorratta parandamisega.

Suure väärtusega aga kaunistab Neeruti osakonda kindel ja ühine tahe.

Kahtlematult on Neeruti kena loodus tublisti rikastunud uute väärtustega selle paariaastase püsiva kaunistamistöe tagajärjel, milline ennast täiel määral tunda annab alles aastaid hiljem.

O. Uudeküll

ÜENU KODU- KAUNISTAMISE VÕISLUSELT

1) Ülalt vasakult paremale: Jaan Tormi I auhinnaga kroonitud talu Neerutis.

2) Jaan Torm pole kaunistamist veel lõpetanud: istutamisejärke ootab 3—400 puud ja pöösast.

3) Üks Neeruti väikeelamuid, kuhu kodukaunistamine veel pole ulatunud.

4) Pilt kevadiselt istutamiselt ÜENU Neeruti osakonnas.

5) Valguse, õhu ja avaruse põhimõttel kaunistatud Neeruti talu.

6) Kodukaunistamine, kui ta teostatakse hoogsalt, on nakkav: Neerutis teostavad kaunistamist ka kodutütred.

7) Neeruti võiduka osakonna esimees Valter Veern künnipõllul.

8) Neeruti osakonna juhatus ja revisorid 1938.

9) Niisugust pilti pakub eemalt üks Neeruti hästikaunistatud talu.

10) Inglite algkoolimaja, mille ümbrust kaunistasid Inglite osakonna liikmed.

11) Mõisakülas kaunistasid noored kiriku ümbrust (saavutasid IV auhinna).

12) Korrastatud talu „Männiku“ Selikülas.

JUHAN NIHTIG 50

26. oktoobril pühitses Johan Nihtig, „Uus Eesti“ asjaajaja-direktor, oma 50. sünnipäeva.

Juubilar, kes olnud tegev väga paljude organisatsioonides ja on eriti silmapaistvalt töötanud Eesti ühistevõime põllul, kuulub ka ÜENU asutajate ritta, olles hiljem vahetumalt seotud selle organisatsiooni tegevusega. Kuuludes ÜENU kesknõukogusse ja Tallinna osakonna perre eluagse liikmena, on juubilar osutanud ÜENU kultuurilisele ja kasvatuslikule isetegevusele tähelepanu oma majandusliku kaasabiga, mille eest „Eesti Nooruse“ toimetusel on eriti põhjust õnnitella lugupeetud juubilari siinkohal ühes teiste üenlastega.

Avalik kiri

Väga austatud

härna Alfred Tamm

Kuulnud Teie kavatsusest oponeerida minu mäletatavale kõnele käesoleva ajakirja augusti numbris tundsin end olevat vägagi meelitatud.

Kuulusite ja minu teada nende auväärsete keskurite kilda, kes oma ees saalomonlikult piedestaalilt õigustatud kohut mõistma nii noorte kui vanade üle.

Ja asjaolu, et mu mõtteavaldus isikus niisuguste liigist suutis äratada kaaluvaid vastuväiteid, oli kindlasti küllaldane teatavaks uhkustundeks.

Aga nähtavasti just karistuseks selle eest saigi mulle osaks rabavaim pettumus.

Ootasin Teie kirjutiselt tihedaid ja läbi mõeldud väiteid, kainet ja soliidset esitlust —

Vabandage, aga ma ei leidnud sellest ei ühte ega teist.

Teie artikkel on esitluselt taunitavalt isiklik ja seda lugedes paratamatult jääb mulje nagu peaksid selle sündimise põhjused peituma sügavamal lihtsast arvamisest ja seisukohtade vastuolust.

Mis Teie väidetesse puutub, siis lükkate need — ei tea mis põhjusest vastutulelikkusest — enamuses ise ümber. Väheseid, mis jäävad, pole vähimatki raskust kummutada.

Teie ütlete, ma olevat oma kõnes teinud mõtlemisvea, nähes abinõus otstarvet, vahendis sihti ja saavutust ennast.

Te hoidute targu katsest seda väidet põhjendada või näidata, milles see viga seisab. Ja endastmõistetavalt vaikite Te sellest, et see just on too keskurite ja vanurite generatsioon, kes on langenud ohvriks mainitud veale. Just see generatsioon igal sammul nõudes nooruselt idealismi ja mõeldes selle all ainult idealistlikke tegusid, niisiis tehes neia eesmärgiks ja taotluseks, unustab, et idealistlikud teod on ainult vahendid selliste sihtede saavutamiseks, mida meile praegu ei seata. Teiseks südistate Teie mind sõja glorifikatsioonis.

Selles südistuses avaldub veelkord kahetsetav nähe, et tikutakse kritiseerima asju, mida ollakse lugenud puudulikult. Sest vähegi tähelepaneliku süvenemise korral poleks Teil kuidagi võinud jääda kahe silma vahele oleviku kohta käiv lause, mis mu kõnes järgneb Vabadussõda ülistavale perioodile: „Oh ei. Me mõistsime järgmisel hetkel hästi, et nõnda nagu oli, oli võrdlematult parem.“

Edasi väidate Teie, et õilsam kui iseolemise saavutamine olevat selle kindlustamine vaimupimeduse umbrohu kitkumisega igapäevase peenraile. See on muidugi maitseasi. Teil on täielik vabadus eelistada peenarde puhastamist või muud aednikutööd teadlikule ennastohverdavale võitlusele iseolemise suurte ideaalide eest.

Aga ometi ei näi Te oma väite praktiseerimist kuigi märgatavalt harrastavat. Sest vaimupimeduse umbrohu kitkumisele olete oma kirjutisega küll äärmiselt vähe kaasa aidanud.

Ja lõpuks jätkub Teil siiski ohvrimeelsust öelda, et mu mõtted „lõppeks polegi hukkamõistetavad muus, kui meile nii tavalises loogikapuuduses.“

Milles see loogikapuudus seisab, Teie arusaadavalt ei ütle. Ja nõnda — õhku rippuma jäetult — kaotab seegi Te etteheide mõtte ega nõua kommenteerimist.

Ning lõppede lõpuks ei seagi ju käesolev kiri endale tänuilikuks ülesandeks. Teie kirjutise arvustamist. Arvustatakse asju, mille kohta võib tekkida lahkavamisi. Teie artikli puhul pole seda kartat. Sellepärast käesolev kiri lubab endale ainult esitada Teile ühe küsimuse.

Teie artiklis leidub lause: miks peaks kõrtsikultuurist nakatuma nimelt noorus, vahetades oma ideaalid väiklase ümbruse krossilise kribu-krabu, — kino, kohviku ja šlaagerite vastu!

Kas Teie ei leia, et soliidne oponent, mida Teiegi peaksite taotlema olla, selliseid võtteid peab häbenema?

Juhul kui Teie vastus sellele kirjale — kui see kunagi peaks järgnema, ei põhjusta enam taolisi küsimusi — niisugusel juhul võime ehk edaspidi kõnelda pikemalt isegi Teie seisukohtadest. Aga kindel selles endastmõistetavalt ei või olla. Sest

ultra posse nemo obligatur.

Austavalt Teie

J. Krodd

Toimetuse märkus: Avaldame käesoleva kirja ilma, et edaspidi jätkuda võivaiks vaidlusteks oma ajakirjas ruumi anname.

ALGUPÄRASTE TEOSTE

4. sari

Sarjas ilmub 10 algupärast teost kümnelt tunnustatumalt autorilt, kokku umbes 3500 lk., mis moodustab kandvama osa 1938. a. algupärase ilukirjanduse toodangust.

A. Antson: **Sina ei pea mitte himustama...** Romaan.

A. Gailit: **Karge meri.** Romaan. Kunstnik A. Johani kaas ja siseillustratsioonid.

E. Hiir: **Palgest palgesse.** Luuletustekogu luksuspaberil. Kunstnik E. Kollomi kaas ja originaal puugravüürid.

K. A. Hindrey: **Lembit.** Ajalooline romaan.

A. Jakobson: **Oktoobrituul II.** Romaan.
J. Kärner: **Öösiti kumavad linnad.** Romaan.

O. Luts: **Mälestused X.**

A. Mälk: **Mere tuultes.** Novellidekogu. Rikkalikult illustreeritud.

R. Roht: **Inimsaatused.** Romaan.

P. Vallak: **Lambavarga Näpsi lori-jutte.** Novellidekogu. Kunstnik E. Kollomi kaas ja originaal puugravüürid.

Sarja soodustatud ettetellimisehind kuni 5. novembrini s. a. kr. 24.—, kuni 15. detsembrini s. a. kr. 26.—.

Osade viisi makstes Kr. 27.—. Sellest tuleb tasuda tellimise andmisel Kr. 7.— ja iga köite ilmumisel kr. 2.—.

Sari paremal paberil üleni linases köites (seljatrükk ehtsas kullas) on 10 kr. kallim.

Üksikmüügil on sari kuni 50% kallim. Ettetellimise korras tuleb müügile ainult 500 komplekti. Seepärast rutake tellimisega!

Ettetellimisaega ei pikendata.

Kõik raamatud ilmuvad veel sel aastal ja saadetakse ettetellijaile kirjastuse kulul kätte. Sarja on võimalik tellida: makstes raha o/ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ posti jooksvale arvele nr. 2232 või saates rahakaardiga kirjastuse nimele.

Tellimisi võtavad vastu ka raamatukauplused.

O-Ü. „NOOR-EESTI“ KIRJASTUS

Tartus, Gustav-Adolfi 8, telef. 2-66.

Head ka mõistliku hinnaga

Suitsetades häid tubakatooteid võib juba mõne tõmbe järgi tunda enesetunde tõusu ja mõttekäigu elavnemist. Neid võluvaid naudingomadusi võite alati leida ETK tubakatooteist ja need on tõstnud ETK tooted kindlalt esikohale.

Kavandi (Saaremaal) koolijuhataja prl. Olga Kalmu algatusel korraldati Maasi vallamajas pidulik omakultuuri aktus, kuhu osavõtjaid kogunes ligi 200. Suurt huvi pakkus osavõtjatele kõne sinsetest pulmakommetest 40—50 aastat tagasi. Kõne illustreerimiseks kandis kooliringkonna organisatsioonide liikmetest moodustatud asjaarmastajate rühm kohalikes rahvariites ette vanu laule, laulumänge ja rahvatantse.

Pildil tegelaste rühm Maasi rahvariites.

Kokkuvõtt omakultuuri nädalast

Meie rahvast on viimasel ajal pidevalt aktiveeritud. Mainime RA õnnestunud üritust, allveelaevastiku kapitali kogumise aktsiooni, rünnakut võõrapärasele nimele, propagandat eesti lipule, kodukaunistamisele, vana raua kogumisele, rahvarõivale. Mainime üleriiklikke emade-, hõimu-, kodukultuuri-, metsanduse-, merenduse-, vabaduse- ja välis-eesti päevi, võidupüha ning kirjanike tähtpäevi ja aktusi. Suuremate ürituste puhul oleme asunud korraldama isegi nädalaid, milliseid teostatud karskuse-, liiklemise-, omakultuuri-, puhtustetervishoiu-, ühistegevuse jt. loosungite tähe all. Peatselt on tulemas traditsiooniks muudatada tahtev kirjandusnädal.

Kõik see on olnud vajalik meie omariikluse kultuuriliseks sisustamiseks, kindlustamiseks ning meie rahvastkasvatavale vabaharidustööle ajakohase suuna andmiseks.

Teisalt aga kõneldakse ka juba üleaktiveerimisest. Mõnedki päevad ja nädalad oleksid ehk vajanud põhjalikumat ettevalmistust. Nad jäid vähekuuldavateks ja nende mõtte laiematele rahvahulkadele vähetuntuks. Sel puhul oleksime rahva valmisolekut ja huvi asjata häirinud ja piitsutanud ning meie maa ülekoormatud tegelaskonda asjata väsitanud.

ÜENU Keskjuhatus omakultuurinädala (ON) läbiviijana on sellest püüdnud hoiduda nädala

põhjalikuma ettevalmistamise kui ka ulatuslikuma järelanalüüsi näol. Viimase ülesanne oli selgitada esinenud puudusi, et neid võimalikult vältida tulevikus kui ka tähistada õiget suunda ja leida õigeid meetodeid edaspidiste nädalate läbiviimisel.

Ülevaate saamiseks saadeti kõikidele eesti keelsetele kooliringkondadele maakoolivalituste kaudu vastav ankeetleht, milline sisaldas kolm küsimust: 1) kelle poolt ja milliseid üritusi korraldati kooliringkonnas omakultuuri nädalal; 2) üldine mulje ja rahva osavõtt (võimalikult arvudes) ettevõtetest; 3) märkmeid ja soove omakultuuri nädala korraldamiseks tulevikus.

Ankeedile vastati 802 (umbes 80%) kooliringkonnast. Selle järele on üritusi teostatud 532 (66%), pole teostatud 270 (34%) kooliringkonnas. Teostamisi ja tähistamisi oleks olnud tunduvalt enamgi kui mitte suures osas Saare-, Pärnu-, Võru- ja Läänemaad kooliruumid poleks olnud suletud nakkushaiguste leviku tõttu nendes maakondades. Kuna korraldajad alguses lühikese ettevalmistusaja ja muude puuduste tõttu tähistamisi lootsid vaid umbes 200 keskuses, on tegelik teostamine olnud 266%, siis loodetust üle ootuste suurem.

Võrdlemisi ulatuslikult on ON tähistamisi teostatud koolides.

	üritusi osav.	
Ankeedi andmetel korraldati selgitusi ja arutlusi koolides	76	5481
vastavasisulisi kooliaktusi	60	8322
vastavasisulisi hommiktunde	46	3965

loenguid ja ettekandeid	35	1920	teadusasufustega tutvumisel	182
klassijuhataja tunde	30	3708	omakultuuri näitustel	180
ekskursioone (linnades)	24	2140	eesti helitööde kontsertidel	166
raadioühiskoolamisi	8	585	aktus-jumalateenistustel	150
vastavasisulisi näitusi	3	240	omakultuurinäädala aktustel	143
kirjandeid	2	70	kirjanike aust. aktustel	133
kodukoha uurimusi	2	62	kodukultuuri üritustel	123
rahvakunsti nädal	1	60	vastava eeskavaga piduõhtutel	118
muid üritusi	5	737	rahvuskommete ja eesti õhtutel	117
Kiritööd korraldati Tartumaal Vadi ja Saaremaal Koikla algkoolis. Koduümbruse uurimist teostas Restu algkool Valgemaal ja kohanimede uurimist Kiviloo algkool Harjumaal.			kirjandusõhtutel	95
Teiste organisatsioonide poolt on väljaspool kooli korraldatud väga mitmeladilisi üritusi järgmiselt:			seltskondlikel kohtutel	92
omakultuuri näädala aktusi	178	25468	tee- ja klubiõhtutel	71
loenguid ja kõneõhtuid	170	9319	töökoosolekutel	64
vastava eeskavaga peo- ja huviõhtuid	60	7118	loengutel ja kõnekoosolekutel	55
koosolekuid ja töökoosolekuid	35	2262	raadioühiskoolamistel	50
vastavasisulisi teatriettekandeid	21	4640		
raadioühiskoolamisi	21	1040	Nähtub et nädalal esmakordselt tähistamisele tulnud üritused: teadusasutuste ja muuseumide tasuta külastamised, vanade kultuuritegelaste austamised ja omakultuuri näitused ning aktused — leidsid ja võitsid rahva erilise lugupidamise.	
eesti helit. kontserte	14	2330	Võrdlemisi kirju on ON ürituste korraldajate pere. Korraldajatena mainitakse (klambrates üritustest osavõtjate arv):	
rahvarõiva demonratsioone	10	572	algkooles	172 (16862)
rahvarõiva ja käsitöönäitusi	10	2095	ÜENU osakondi	93 (9442)
omakultuuri ja raamatunäitusi	10	1798	mitmesuguseid hariduslikke seltsi	82 (8287)
teadusasutuste tasuta külastamisi	10	1820	maanaiste (perenaiste) seltsi	40 (3055)
vastavasisulisi tee- ja klubiõhtuid ¹⁾	10	710	kohalikke maanoorte ringe	35 (2011)
muuseumide lahtiolekuid	9	4873	õpetajaskonda ja õppenõukogusid	28 (2262)
kirjanike aust. aktusi	6	800	seltsidevahelisi komiteesid	25 (7420)
vanade kultuuritegelaste austamisi	6	1333	naiskodukaitset	18 (1125)
kodusisustamise ja kodukultuuri õhtuid	5	615	koolide noorteringe	17 (778)
eesti toitude demonstratsioone	5	380	kesk- ja kutsekoole	16 (2715)
aktusi jumalateenistusega	4	600	kodutütteid	15 (1070)
kirjandusõhtuid	4	390	linnakomiteesid	11 (22323)
seltskondlikke kohtuid	4	368	noorkotkaid	11 (691)
kunstinäitusi	3	3600	kaitseliitu	8 (700)
kontsert-jumalateenistusi	3	830	tuletõrje ühinguid	8 (625)
rahvakommete ja eesti õhtuid	3	350	naisseltse	5 (1400)
kodukaunistamise töökoosolekuid	3	175	Isamaa liidu osakondi	5 (560)
vanade tegelaste teatriettekandeid	2	400	tarvitajate ühisusi	4 (1335)
rahatantsude õhtuid	2	160	Põllumeeste seltsi	4 (397)
tööstussaaduste näitusi	1	1200	karskusseltse ja karskustoimkondi	4 (196)
leelo- ja rahvalaulude õhtuid	1	120	koolide hoolekogusid	4 (164)
Üldse on ON puhul korraldatud koolides ja väljaspool kooli kokku 901 üritust 102746 kuulaja ja osavõtjaga, mis teeb keskmiselt 114 osavõtjat iga ettevõtte kohta. Sellist ürituste ja külastajate arvu ei saa meie oludes kuidagi väikeseks pidada.			kutseühinguid	3 (700)
Mitte koolides toimunud üritusi on õpetlik reastada külastajate arvu järele, mis teatud määral peegeldab rahva lugupidamist ühele või teisele ettevõttele. Osavõtjaid ja külastajaid on keskmiselt olnud:			NMKÜ ja NNKÜ ühinguid	3 (450)
		inim.	kodukaunist, valla komiteesid	3 (220)
kunstinäitustel (linnades)		1200	õpetajate ühinguid	2 (850)
tööstusnäitustel (Sindis)		1200	konvente	2 (150)
arhiivaalide näitustel (muuseumides)		540	vallaomavalitsusi	2 (200)
kontsert-jumalateenistustel		273	tööstusettevõtteid (Sindi)	1 (1200)
vanade tegelaste austamisaktustel		222	muid (raamatukogud, õpiringid, rahvaülikool jne.)	10 (1037)
teatrietendustel (linnades)		221		
vanade teatritegelaste ettekannetel (Vajangu, Viljandi)		200	Korraldajatena näib väga tõhus osa tööst langenud koolide, noorsooühingute ja õpetajaskonna olale, kuna mõnedki suurorganisatsioonid (kaitseliit, Isamaa liit, Põllumeeste seltsid jne.) jäänud enam tahaplaanile.	
			Kõneõhtuid on korraldatud 170 kokku 257 loenguga. Esikohal sammuvad — Järva- maa, Harjuma ja Virumaa. Teemadena on 226 korral käsitatud:	
			omakultuuri ja üldkultuuri küsimusi	juhul 72
			kodukoha (valla) kultuurilist arengut	30
			kasvatuse-hariduslikke küsimusi	23
			kodukorraldamise küsimusi	17
			eestlase iseloom ja eesti omapära	16

¹⁾ Teeõhtuid on eriti korraldatud Järva- maal, samuti ka kohviõhtuid (Karinu, Seliküla) ning isegi „piimaõhtu“ (Jäneda).

ëesti kirjandust	15
muusika- ja kunstiküsimusi	15
riigielu (põhiseaduse) küsimusi	9
ajalugu	6
naisküsimust ja naiste osa	4
käsitööd	4
tööstus-kaubandust	2

Huvitavama loengute liigi moodustasid kahtlemata kohalikku kultuurelu valgustavad teemad. Ohutati ju korraldajate poolt tõstma esile just kohalikku arengut ning võimalikult kasutama kohalikke tegelasi. Sellest liigist on teemad nagu:

Võõrsu tegelasi 20. a. jooksul.
Kuidas 70. a. eest Vana-Roosas elati.
Tähtsied Triigi valla arenguteelt.

Andmeid ja võrdlusi Massu arengust jne.

Rahvale on need kohalikku elu valgustavad kõned olnud seda huvitavamad, et nende illustreerimiseks on kasutatud kohalikke vanu dokumente, arhiiviraamatuid, tarbeesemeid jt. selgitavaid vahendeid.

Tähtsamana ON üritusena tuleb märkida üleriigiliselt korraldatud nädala avaaktusi, milliseid korraldati 178. Niipalju kui teada on nende aktuste ja õhtute kavad olnud väga mitmekülgse sisuga, kus tähtsama osa annud kõned ja segakoori laulud. Peale ava- ja lõppsõnade on kavades märgitud:

kõnesid	301
segakoori ettekandeid	132
deklamatsioone	123
orkestri ettekandeid	88
rahvatantsu ettekandeid	72
katkendeid kirjandusest	70
ühislaule	69
soololaule	42
õpilaskoori ettekandeid	38
muid õpilasettekandeid	27
näidendeid	25
raadioülekandeid	16
tegelaste aust. momente	15
õpilasorkestri ettekandeid	13
meeskoori ettekandeid	12
viulisoole ettekandeid	9
massdeklamatsioone	9
klaveripalade ettekandeid	8
keelpillide trio ettekandeid	6
rahvalaulikute etteastumisi	6
pulma (kosja-, jõulu-)kommete lavast.	6
rahvapillimeeste kandle ettekandeid	4
katkendeid näidendeist	4
laulumänge	4
valguspilte	4
kirjanike aust. momente	3
naiskoori ettekandeid	3
tšello soolopaldasid	3
rahvarõiva demonstratsioone	3
rahvapillimeeste viuliettekandeid	2
tantsu (plastika) ettekandeid	1
kollektiiv-romaani ettekandmist	1
filmi demonstreerimist	1
nalja ettekandeid	1

Seoses näitusega on aktusi korraldatud 11, seoses piduga 10, kontserdiga 5 ja jumalateenistusega 5 korda. Rahvatantsu ettekandeid on peamiselt olnud ÜENU osakondadelt ja koolidelt.

Mõningaid üldmuljeid kokkuvõttes näib, et suurtes keskustes algatatud üritused üldiselt

õnnestusid paremini, kuigi teisalt paljud keskused (Jõgeva, Palamuse, Laiuse, Rapla, Märjamaa, Lihula jt.) nädala tähistamisega üldse toime ei tulnud. Linnades õnnestusid ettevõtted eriti seal, kus linnapeadel õnnestus ürituste läbiviimisele rakendada kogu seltskonda. Ka maal õnnestusid organisatsioonide ühised üritused üldiselt paremini.

Eriti liigutavaks muutusid ON aktused ja üritused seal, kus eeskavva oli võetud ka kohalikkude vanade kultuurtegelaste austamine. Nii kirjutatakse:

„Üldine mulje oli väga hea. Adam Petersoni 100 aastase sünnipäeva mälestamine tõi ärkamisaja rahvale elavalt vaimusilma ette. Rahvas oli kogu aeg kaasa kistud. Hoolimata sajusest ilmast ja porisest teest oli osavõtjaid 200 ümber.“

Holstre — Viljandimaal

„Aktusel viibis üle 400 inimese — saal oli rahvast puupüsti täis. Meeleolukamaks osaks kujunes 50 aukohal istuva vana tegelase ja tööinimese austamine. Nende poole pöördus südamlike sõnadega Tartumaa kodutütarde ringkonnavanem prl. L. Rand ja austatavatele kinnitati rinda lilli.“

Elva

„Aktusest võttis osa üle 300 inimese. Päeva ilusamaks osaks kujunes linna nelja vanema kultuur- ja seltskonnategelase austamine, kes olid palutud publiku esiritta. Kauakestvate tunnustuste saatel kinnitasid kodutütred austatavatele hallipäiste tegelastele rinda esimesi kevadlilli. Hetk oli liigutav. Pühiti silmist pisaraid.“

Tapa

„Lõppaktusele Haridusseltsi saalis oli kogunenud üle 200 inimese. Eriti ilusaks kujunes Hallinga valla majanduslikus ja vaimses arenguloos väljapaistva 15 vana tegelase austamine, kelle elutööst tõi pilidikesi koolijuhataja A. Laur. Mitmelgi vana olid silmas pisarad. Aktus lähendas vanu ja noori ja aitas kaasa vanempõlve tegelaste teenete õieti hindamisele.“

Jaagupi — Pärnumaal

„Aktuse lõpus esitasid need vanad tegelased, kes Vajangu vallas 30. a. tagasi esimestes näidendites kaasa mängisid, tolle aegse Jakob Liivi näidendi: „Kolmat aega vallavanem“. Üle 200 osavõtjani ulatuv saalitäis rahvast elas mängijaile liigutatult kaasa. Vallavalitsuse poolt korraldati mängijaile ühine teelaud.“

Vajangu — Järvamaal

„Aktuse avas vallavanem. Kõneles koolijuhataja K. Torop Võru valla kultuurilisest arengust. Navi vanadele kultuurtegelastele ja tööinimestele jagati välja 12 aadressi, millede väljaandmine tunnustatud tegelastele võeti vastu suure vaimustuse ja aplausiga. Osavõtt oli rohkearvuline, umbes 200 inimest.“

Navi — Võrumaal

Näib, et see uudseim ja raskeim ON üritus, mille kohta alguses arvati, et see kohtadel lahkarvamisi ja kadetsemist tekitab ning võib olla isegi poliitilisi teravusi esile toob, siiski

Üht-teist

Tšehhoslovakkias nähti tänavu kevadel ühe spordiselti poolt müüritahv-litele kleebituina järgmisi kuulutusi:

„Sportlased! Appi! Vargad! FTJ kavatseb eeloleval pühapäeval röövida meilt kaks punkti! Ärge laske seda sündida! Kes meie poolt on, tulgu spordiväljakule!“

See omapärane kuulutus tekitas vastasselti rahva hulgas rohkesti paksu verd, aga publiku hulgas üldist naeru. Oma maitsetusest hoolimata ei puudu aga kuulutusel reklaamiväärtus.

*

Saksa arstid ja teadlased püüavad tõendada, et nende noorsugu kasvab praegusel ajal kehaliselt kiiremini ja palju pikemaks, kui enne maailmasõda. Arvatakse, et selle asjaolu põhjuseks on sport ja kehakasvatus üldse. Kahe sugupõlve kestel on õhk ja päike teadliku liikumise kaasabil suutnud esile kutsuda need muudatused. Meil peaks

kõikjal, kus seda austamist teostati, õnnestus sajabrotsendilisel.

Teise uudsusena leidis linnades omakultuuri nädalal teostatud teaduslike asutuste tasuta avamine külastajaile suurt kasutamist. Tallinna Tehnika ülikooli külastas päeva jooksul 20 ekskursiooni, Tartus olid selleks määratud päeval ERM ruumid kogu aeg inimesist tulvil ja Viljandis tekkis kohe muuseumi ukse taha pikk ootajate saba, kuna ju esimesel päeval külastajaid oli üle 1000.

Pea kõikjal oli ON üritusist osavõtjaid rohkesti. Jõhvis, Tapal, Narvas, Nõmmel, Võrus jne. ei mahtunud rahvas ruumidesse. Näib et rahvas üldiselt sellelaadilisi rahvuslikke üritusi hindab. Ainult Tallinnas oli rahvast reklaamist hoolimata vähevõitu. Ja kuna provintsis õpilased aktuste rahvast moodustasid suure osa, siis Tallinna aktusel puudusid koolid pea täiesti.

Liigagi ükskõikselt suhtus omakultuuri nädalasse ka üliõpilaskond. Selle kohta kirjutab J. Alamäe „Üliõpilaslehes“:

„Mitte relvades ei seisa meie jõud. Alles vaimse omakultuuri elustamisega arendame end sisemiselt tugevaks rahvaks. Selles aktsioonis peab eriti üliõpilaskond olema innukas. Seni on ta aga rahvuslikele üritusile pakkunud väga vähe abi. Puudub nagu tahe, puudub nagu algatusvõime. Üle-riigilisel omakultuuri nädalal sai üliõpilaskond hakkama ainult ühe ettekandeõhtuga. Miks ei otsitud korraldajatega kontakti, miks ei antud nädalale laiaulatuslikumat ilmet? Kas ei võidud korraldada isegi kõnelendusi maale? Sellist ükskõiksust

see rahva täiskasvamise kiirenemine ja pikaks muutumine nähtavaks muutama nii siis 10—20 aasta pärast.

*

Saksa valgustusaja luuletajast G. E. Lessingist jutustatakse järgmist lõbusat lugu: ühel õhtul tuli Lessing koju ja koputas uksele. Teenija, vaadates läbi vaateaugu ei tunnud isandat ära ja ütles: „Härra ei ole praegu kodus.“ „Ei ole viga,“ vastanud Lessing ära minnes, „ma tulen hiljem tagasi.“

*

Michelangelo, maalides oma viimast kohtupäeva kujutavat teost paavsti kabeli seinale, andis ühele põrgusse jõudnud patusele oma vihamehe, ühe kardinali näo. Maaling oli nii tabav, et igaüks asjaosalise kohe tundis. Kardinal kaebas temale osaks saanud solvamise pärast paavst Paul III-le, nõudes maali muutmist selles osas. Püha Isa aga vastas: „Sa ju peaksid seda teadma, et minul on võime päästa inimesi puhastustulest, aga põrgu vastu ma ei jaksa midagi!“

võidakse andestada, kuid mitte unustada. Meie juhtkond peab otsima tegevusalasid, mis meile, meie riigile ja meie rahvale on positiivse väärtusega. Peaksime isegi meie supiväeva muutma omakultuuripäevadeks.“

Ankeetlehe viimasele küsimusele: „Märkmeid ja soove ON korraldamiseks tulevikus“ on vastatud väga elavalt. On avaldatud kokku 432 soovi. Neist seoses ettevalmistustöödega 188, sobiva ajaga 105, sobiva sisuga 74, ulatuse ja korraldusega 56 ja muuga 9 soovitekti. Soovitakse:

et eeltöödega alataks varem	89 korda
et ON toimuks ka edaspidi järjekindlalt	66 „
et algatajaina toimiksid omavalitsused	31 „
et materjal saadetak koolidele otse	24 „

jne.

Omakultuuri nädalala tulevase aja suhtes on pea igal vastajal erisoovid. Soovijate seisukohast võiks tulevane ON toimuda kaks korda aastas, igal aastal, üle aasta, 3, 4 ja viie aasta takka; ta võiks toimuda sügisel, talvel, kevadel ja suvel, kus vabas looduses pole kellelegi üürimaksimist.

„Omakultuuri“ asemele soovitab keegi koolijuhataja võtta tarvitusele „eesti kultuuri“ või ka „eesti rahvuskultuuri“ nimetust. Defi-neerivat täpsemalt ja sobivat paremini.

Kokkuvõttes näitab omakultuuri nädal lühikesest ettevalmistusajast hoolimata suuresti aktiveerinud meie maad ja rahvast — suu-remalt kui seda loota juleti. Ja eriti oli selle tähistamises tegev uusi suune otsiv noorpõlv.

Mere aarded

Meri on inimkonna rikkalik toidukamber. Umbes kolmandiku oma elamiseks vajalikust toitainest ammutab inimene merest. Kuid lõpmatu toiduhulga kõrval varjab meri endas ka mõõtmatu inimeluks sama tarvilikke toorainete tagavarasid, millised tänapäeval enamuses veel kasutamata seisavad. Võib olla poleks nendegi ammutamine ja realiseerimine sugugi nii võimata, kuid praegu näib tehnika enam huvitatud maapõue loodusvaradest. Kui need kord lõpevad, küllap siis ka merede seni kasutamata aarete järele haaratakse ning toorainete tootmiseks mereveest vastavad meetodid leiutatakse.

Merevesi sisaldab peagu kõiki tänapäeva tööstuses ja tehnikas tähtsaid metalle, elemente ja nende ühendusi. Allolev tabel näitab ümmargustes arvudes mil määral neid leiduks ühes kantkilomeetris merevees:

keedusoola	29 000 000 tonni
väävlihapet	9 000 000 „
magneesiumi	1 500 000 „
potasit (süsihapu kaalit)	1 000 000 „
süsihapet	100 000 „
broomi	70 000 „
rauda	2 200 „
alumiiniumi	2 000 „
strontsiumi	1 400 „
vaske	125 „
joodi	50 „
hõbedat	25 „
kulda kuni 750 kg või	0,7 „

Merevees esinevad loetletud elemendid suhteliselt vägagi väikeses kvantumis ning tuleb merevett hoolimata sellest kirjust segust siiski pidada õige lahjaks või „vesiseks“. Kui aga siiski ühes kantkilomeetris merevees leiduvate elementide tohutuid tonne korrutada ookeanide veekogusega, mida ümmarguselt arvatakse 1 280 000 000 kantkilomeetritele, siis saaksime umbkaudsegi aimuse, milliste kolossaalsete ainehulkadega siin tegemist. Üksinda kulda leiduks merevees kuni 950 000 000

tonni, millise kullamäe toomiseks Keilast Tallinna kõik eesti tööhobused pideva veo juures vajaksid umbes 20 aastat. Soolatonnide märkimiseks vajaksime aga juba kahekümnekohalist arvu.

Seni on neist loodusvaradest toodetud ja kasutatud ainult keedusoola. Seda peagu kuni viimase ajani. Rannaelanikud tundsid soolatootmist mereveest aurutamise abil ju tuhandeid aastaid. Tänapäeval on sool odavamaid mineraalsaadusi, kuid kunagi on tal olnud peagu kulla väärtus. Rannaelanikele ta täitis raha aset kaubavahtes tagamaadega ja on seda mõnes kõrvalisemas Aafrika osas veel praegugi.

Päale soola toodetakse mereveest veel broomi. Seda aga enam mitte otsestelt vaid kaudselt meres kasvavaid joodisisaldavaid algtaimi (vetikad, algae) ümber töötades. Muud merevee varandused pole seni veel kasutamist leidnud. Kaunis palju on küll kõnelnud merevees leiduva kulla kogumisest, kuid seni pole leitud meetodeid, mis end tasuksid. Merevees leiduva kulla vähese määra tõttu on seniste meetodite juures kulud osutunud tuludest suuremaks.

Viimasel ajal on mereveest kullatootmise probleem jälle tõusnud pävakorrale. Seda seoses uute meetoditega milliseid kasutatakse mereveest broomi tootmisel.

Broomi ja broomühendeid kasutatakse värvitehnikas värvide ja fototehnikas filmiplaatide valmistamisel. Arstiteaduses tuntakse broomi rahustava aina. Siis kasutatakse broomi veel liiklemistehnikas bensüüni lisajäna, et selle süttivuse tahet nõrgendada. Eriti on broominõudmine Ameerikas selle tõttu suurenenud.

Suuremal hulgal saadakse broomi Saksamaalt, kus teda Stassfurdi soolakaevandustes kaalisoolast toodetakse kõrvalproduktina. Tootmine toimub Pfefferi meetodil, mille järele broom magneesiumbromiidi lahusest kloori abil eraldatakse. Umbes sama meetodit kasutades on Ethyl-Dow Chemical Comp. Ameerikas Wilmingtoni mere-

rannas hiljuti ehitanud seadeldised otse mereveest broomi tootmiseks.

Kuigi merevesi veidi on alkaaliline, suurendatakse ta reageerimisvõimet veel kergelt väävelhappega. Siis lisandatakse talle kloori. Teatavasti on kloor ja broom keemiliselt lähedased sugulased ja kuna kloor on energilisem, siis tõrjub ta laisema loomuga broomi naatriumiühendist. Eraldamise toimingus sogaseks muutunud veest eraldub siis broom osalt gaasidena, osalt põhjalangevate kõvade osakestena. Sogane vesi pumbatakse broomitornidesse ja niriseb seal peenikeste niidikestena alla, milledest kõva õhuvool broomigaasid eraldab. Seda broomiga küllastatud õhku pestakse siis soodaveega, mille abil broom seotakse ja bensiinile lisanaineks valmistatakse.

Selles seadeldises töötatakse aastas läbi mitmeid kantkilomeetreid merevett ja toodetakse umbes 800 000 dollari väärtuses broomi. Broomita vesi lastakse kasuta jäänusena jälle merre tagasi, kuigi ta muu hulgas sisaldab ka kulda, mille aastase koguse väärtus oleks umbes 5,5 miljoni dollarit, seega siis ligi 7 korda enam aasta jooksul kogutud broomi väärtusest. Tähtmatult tekib siin mõte, kui kena see oleks, kui asi toimuks ümberpöörduvalt s. o. kui sama vee läbikäigu juures saaks koguda kulla ning lasta broomil voolata tagasi merre.

Kahjuks pole meie keemikud senini veel leiutanud meetodit, kuidas mereveest siduda seal leiduvat kulda. Õieti

polekski see keemikute asi. Kuld hõljab merevees mitte keemilise ühendina vaid imepeene kolloidaalse kullana. Õige meetodi võiksid siis samahästi avastada ka füüsikud või isegi bioloogid, kel õnnestuks aretada mõnd kullakogujatäime, nagu nüüd mõned merevetikad koguvad joodi.

Üht teoreetiliselt mõeldavat võtet soovitab ameerika ajakirjanik Hugo Gernsback. Tema kujutlusel toimuks asi järgmiselt: Merevees hõljuvad kullamoleküllid on neutraalsed. Neid tuleb tasakaalust välja viia. Seda võib saavutada nende elektriseerimise teel. Selleks tuleb valida valguskiiri, mille lainepikkus võrdub kulla joonspektrile. Kõigist merevees hõljuvatest moleküülidest oleks siis ainult kullakübe-med elektriliselt laetud ja siis oleks kerge ülesanne neid kullamoleküüle elektrostaatiliselt laetud plaatide külge tõmmata ja puhta kullana koguda. Nii-suguseid seadeldisi tuleks ehitada merevooluste äärde ja ka kuldasisaldavate jõgede suhu, kus nad alati saaksid küllaldaselt värsket vett.

Inimfantaasial pole muidugi piire. Kuid sama fantastilisteks oleks veel mõned aastad tagasi peetud projekte, mille abil oleks tahetud saavutada broomi otsese väljapuhumise kaudu mereveest, nagu see nüüd ometi toimub. Küllap inimese kunagi mitte rahuleidev avastajavaim ka ükskord abinõusid leiab, kuidas muid meriaardeid koguda ja realiseerida.

Tõlk. Aug. Meikop

Õpiringid ÜENÜ-s 1937

Tegevusharusid ÜENÜ-s on mõnelt poolt nimetatud ÜENÜ õpiringideks. Suurema enamiku tegevusharude puhul pole õpiringi ja ÜENÜ tegevusharude vahel tõepoolest mitte mingit erilist silmapaistvat vahet. Töö tegevusharus ei oma ehk igakord küll mitte nii plaanikindlat ilmet, kui me seda õpiringi puhul tavaliselt oleme harjunud kujutlema, sellejuures on aga teooria ja praktika ÜENÜ tegevusharudes kindlasti sidevamalt kooskõlas kui see harilikus õpiringis võimalik. Õpiringilise eneseharimistöö kõrval pakub ÜENÜ tegevusharus kaasatöötamine tõhusaid võimalusi meelelahutuseks vaba aja kasutamisel.

1937. a. tegutses 37-s ÜENÜ osakonnas

kokku 51 õpiringi, neist Haridusliidus registreerituna 25. Neis õpiringides oli kogusummas 817 liiget (mehi 501 ja naisi 316). Aasta jooksul peeti 393 õpiringi koosolekut ja kuulati seal ning arutati läbi 353 referaati. Õpiringide harrastusalad olid järgmised:

Aiandus	3	õpiringil
Kodukaunistamine	10	„
Põllundus	5	„
Lavategevus	3	„
Kirjandus	6	„
Kõneoskus	6	„
Muusika	2	„
Üldkõnemused	2	„
Üldharidus	7	„
Seltskondlik kasv.	5	„
Esperanto	1	„
Naiskäsitöö	1	„

H. T.

Kultuuritöö taotlusi

Kolme klubi tegevusest ÜENÜTO 20. tööaasta taustal

Nagu kõikjal, nii on ka organisatsiooni tegevuses vahelduvad paratamatud tõusu- ja mõõnaperioodid. Tallinna osakonna tegevuses pole mõõn küll kunagi nähtav olnud, kuid seda päriselt eitada ka ei saa.

Teataval määral avaldus mõõnalaine ka möödunud hooaja tegevuses. Kõige rohkem oli see tunduv laulukooris, kuid ka kirjandusklubi töös oli endine suur hoog nagu taltunud.

Tõusuteed sammus rahvatantsuline tegevus, jõudes haripunktile laulpeoagsetel pidustustel Tallinna staadionil ja enne seda Soome suurpidustustel Helsingi teatrites. Kuigi avalikud teated varjutasid viimast esinemist glooria asetamisega mujale, oli ÜENÜTO rahvatantsuesitus Soomes kahtlematult kõigi aegade paremaid välismaisi esinemisi Eesti esindusrühma poolt. Kodumaal on rühm möödunud suvel esinenud üle 15 korra, kokku umbes 26 000 vaataja ees, kandes ette üle 70 rahvatantsu. Rühm esines kõikidel ÜENÜ suvipäevadel ja Põhja-maade vabahariduse tegelaste päevadel Tartus.

Hoolimata ruumilistest kitsikustest jätkab rahvatantsuklubi oma edukat tööd, mille tulemused peaksid avalduma kõige ilmsemalt ÜENÜ 20. a. pidustusel, kui need eeloleval suvel teoks saavad, või jälle Eesti Mängudel, kui ÜENÜ ei lase nende pidustuste rahvatantsulises osas nihutada oma eesõigustatud positsiooni teisejärgulisele platvormile, mis oleks lubamatu tema 2000 rahvatantsija seisukohalt.

Laulukoori tegevus juhi vahetuse tagajärjel pääsis välja mõõnahaelaist ja praegu, vaatamata põhjaliku selektsiooni teostamisele, on koor koosseisult 120-liikmeline. Peale tavalise kontsertideks ja muudeks esinemisteks ettevalmistatava töö võtab koori tegevuses rõhuvat osa enda alla õppetöö, mis koosneb kahest osast. Esimesel alal tegutsevad muusikapedagoogidena paralleelselt nais- ja meeshälte alal Helmi Betlem ja Arno Niitof. Teo-

ÜENÜTO tantsuneid

reetilise ettevalmistuse sihiks on suurendada lauljaskonna muusikalist silmaringi. Võetakse läbi nooditundmine, noodist laulmine, intervallide tundmine, helitööd, takti ja rütmiga seotud küsimused jne. Peale selle tutvustatakse lauljaskonda mitmesuguste entsüklopeediliste ja muusika-ajalooliste küsimustega. Õpetajana tegutseb teooria alal Leho Võrk, konservatooriumi muusikaajaloo ja teooria assistent.

Hääleseade ja põhjaliku teoreetilise ettevalmistusega loodetakse tõsta koori kõlalist ja tehnilist võimet ning üldse koori kunstilist taset. Koorijuhina töötab noor energiline helilooja Gustav Ernesaks.

Kirjandusklubi tegevushooaeg algas lootusrikkalt ja töötavalt. Algust tehti traditsioonilise avaõhtuga NMKÜ ruumes, kus oma kaasabi kava alal võimaldasid kirjanikest August Mälk (pidas huvitava ja hooga kõne kirjandusliku teose sünnikäigust, kirjanduse mõistmisest ja kirjaniku ja lugeja vahekorra probleemist), Aleksander Antson ja Pedro Krusten. Näitlejad Reet Aarma ja Hugo Laur esitasid Betty Alveri ja August Gailiti loomingu, kuna muusikalisi vahepalu serveerisid Helmi Betlem, Tekla Kõha ja Rudolf Palm.

Tantsuneid esitavad lauluettekannet Peeter Piilpärgi kandlihelina saatel

Olgu tähendatud, et kirjandusklubi tegevust soodustab tihe ja sõbralik koostöö nii noorema kui ka vanema generatsiooni kunstirahvaga, kellest suur osa kuulub juba aastaid klubi liikmeskonda.

Teise suurema üritusena avaõhtu kõrval tuleb märkida „Looduse“ tänavuse romaanivõistluse laureaatile õhtut, mis tõi rahva ette isiklikult värsked romaanimeistrid — Karl Ristikivi, Leida Tigase ja Elmar Öuna.

Kolmanda suurema üritusena toimub 3. detsembril Juhan Liivi mälestusõhtu tema 25. surmapäeva tähistamiseks. See õhtu kujuneb ühtlasi sissejuhataavaks ürituseks raamatunädalale, mis algab 4. detsembril.

Nende nn. väliste ettevõtete kõrval on antud klubi tegevusele kujundusnoorte enesearendamise ja teadmiste süvendamise suunas, mida reaalselt tähistab kirjanduse ja kunsti õpiringi ellukutsumine, kus leiavad käsitlemist kirjandusteooria, poeetika, keeleuendus, kõneoskus, diktsioon, loominguline filosoofia, „elulähedane“ ja „eluvõõras“ kirjandus ja kunst jne. Lisaks õpiringilisele tegevusele algavad soome ja rootsi keele kursused. Esimesega ühenduses on kavatsus asutada ka hõimutöö õpiringi.

ÜENÜ ideoloogiliste aluste väljaselgitamiseks on tegevuskavas rida loenguid ideoloogiliste küsimuste üle Kustas Utustelt. Nii on enne jõuluses tegevuskalendris toodud kolm õhtut, kus võetakse läbi ideoloogilised põhialused, ideoloogiline surve, autoriteet, ideoloogiline hierarhia, rahvusaaste sisu ja kosmopolitism. Loengud jätkuvad järgmise aasta sees ja lõpevad suurema vaidlusõhtuga ÜENÜ ideoloogia üle.

Referaatõhtutel antakse üle-

vaateid Tallinna kunstinäitustest, teatrielust ja kirjandustoodangust. Klubiõhtud toimuvad pidevalt neljapäeviti, kus peale sisuka referaadi tulevad ettekandmisele noorte omaloomingulised tööd.

Seoses osakonna 20. tegevusaastaga klubi peab vajalikuks muretseda teaduslikke traktaate ÜENÜ-d huvitavate küsimuste üle ja klubi ajaloo koostamist. Viimast kohustuvad tegema ka teised tegevusharud, et võimaldada sel kujul läbitöötatud materjali osakonna ajaloo koostamiseks.

Kirjandusklubi juure kutsuti ellu käesoleval sügisel õppurnoorte seksioon. Seksiooni kuulub igast Tallinna gümnaasiumist kaks esindajat, kes hoolitsevad kontakti eest klubi ja koolinoorsoo vahel. Seksiooni moodustamine osutus vajalikuks pideva koostöö süvendamiseks õppurnoortega, kuna senine õppurnoorte osavõtt klubi tööst oli kuidagi juhusliku kallakuga.

Seksioon korraldab omaloomingu õhtuid ja vaidlusõhtuid, kus käsitelakse koolinoorsoo ja ÜENÜ vahekorra küsimusi ning õppurite päevamuresid.

Kirjandusklubi pidas oma peakoosoleku 17. oktoobril, kus valiti uus juhatus ja kuhu kuuluvald esimehena Ormi Kivirähk, abiesimehena Valdu Reekna, sekretärina Arvo Tiitus, laekurina Lydia Tomson ja organisaatorina Arvi Moor. Sel koosolekul kirjandusklubi juhid andsid lubaduse vastuvõetud tegevuskava 100-protsendiliselt täitmiseks. Selleks näib ka eeldusi olevat, kuna ilmneb taas värskest, indu ja tahet säilitada seda seisukohta, mida evib kirjandusklubi Tallinna kultuurilises elus.

Ülejäänud kuu e tegevusharu töö põgusaks ülevaateks loodame leida ruumi järgmises „E.N.“ numbris. *A. Moor*

K. O/ü. „**LOODUSE**“ 1938. a.
VÖISTLUSROMAANID

I AUHIND

Karl Ristikivi: Tuli ja raud

Reljeefselt ja läbituntult käsitletakse selles teoses linnastumise protsessi. Autor on süvenenud ainesse põhjalikult ja saavutanud haarava kunstiteose, mis kuulub meie kirjanduse väheste tippsaavutiste hulka.

Hind Kr. 6.50

II AUHIND

Leida Tigane: Seitse pastlapaari

See on tujuküllane, voolavas stiilis kirjutatud teos. Sädeleva huumoriga käsitleb autor noore linnatütärlapse elamusi maaoludes, kuhu ta on sattunud olude sunnil — karjasena.

Hind Kr. 4.60

Elmar Õun: Unustatud naised

Hiiumaa omapärane miljöö on leidnud teoses tõetruu pildistuse. Sellel taustal hargneb mandri päritoluga naise elu, mis nurjub kangelase tublidusest ja sitkusest hoolimata.

Hind Kr. 4.60

III AUHIND

Mardikas: Tint

Romaan on kujutus ministeeriumi sisemisest elust, lahates intriige, väiklusi ja lipitsemisi ülemuste ümber. Telegased on elulised, miljöö hästi nähtud, misstõttu teos on huvitav, uudne ja värske. Hind Kr. 4.90

Kõik neli romaani korraga tellides kohemaksetavas rahas Kr. 19.—

Kalingurköites on võistlusromaanide komplekt Kr. 3.60 ja raamatuköites Kr. 2.— kallim.

Võistlusromaanid ilmusid novembri alul.

KIRJASTUS O/Ü. „LOODUS“

Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35. Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92.

Posti jooksev arve nr. 2055.

Ülevaade ÜENÜ 1938. a. suvespordi hooajast

Suvihooajal tegelesid osakonnad elavalt kergejõustikuga. Seda näeme juba, kui vaatleme ainult korraldatud ringkonnavõistlusi. Ringkonnavõistlused toimusid noorte-, ringkonnapäeva jne. nime all, kuna nende päevade kavas oli tihti esinemisi teistelt aladelt, andes laiematele hulkadele pildi ÜENÜ tegevusest.

Enamikus olid need päevad, kuidas neid ka ei nimetatud, üksteisele sarnased. Päevade kava tuumaks oli kergejõustiku ringkonna-

võistlus, kuid esineti samas laulukoori, rahvantsu ja võimlemisettekannetega. Rohkesti esines pidustuste kavas ka võrkpallivõistlusi. Ohtul järgnes tavaliselt pidu, kus ei puudunud näidend ning auhindade ja diplomite jagamine võistlejatele.

Kergejõustiku ringkonnavõistlusi peeti arvult 28.

Ringkonnavõistlustest võtsid osa üldse 93 osakonda. Osakondade loetelu läheks pikale, sellepärast olgu toodud teadmiseks ringkonnavõistlusil võitjaks tulnud osakondade nimed, keda ÜENÜ Spordi Kesktoimikond on kinnitanud võitjaks. Need on Käosalu, Rae, Kodaşoo, Valgejõe, Kadrina, Essu-Katela, Mädapea, Adrako, Jõhvi, Simuna, Järva-Jaani, Rakvere, Saadjärve, Peravalla, Koiola, Helme, Põhjaka, Sikana-Aluste, Märjamaa, Sillamäe, Noarootsi, Kadja, Tamsalu ja Tsiistre osakonnad.

ÜENÜ Keskjuhatus pani igale ringkonnale välja rändauhinna, mille omandab osakond, kes võidab rändauhinna kolm korda. Jäädavalt omandasid auhinnad Kodaşoo, Essu-Katela, Põhjaka, Tamsalu ja Tsiistre osakonnad.

Peab märkima suurt paranemist korraldamises. Kui lasta silmade eest mööda meeldejäänud ringkonnavõistlusi kaks aastat tagasi ja võrrelda neid möödunud suviste ringkonnavõistlustega, siis ilmneb määratu vahe. Võibolla on paranemine tingitud ainult korraldavatest osakondadest, kuigi ei tahaks seda hästi uskuda. ÜENÜ Spordi Kesktoimikonna poolt korraldatud spordijuhtide kursused on toonud juurde rohkem teadlikkust ja korraldamisvõimetega inimesi. Puudusi on veelgi, aga loodan, et tulevikus toimuvate kursuste abil needki kaovad.

Ringkonnavõistlustel üksikaladel saavutatud tagajärgedest pole lõplikud kokkuvõtted veel tehtud, kuna kõigilt korraldajatelt pole saabunud tagajärgi (Kehra, Karinu). Siinkohal esitaksin ringkonnavõistluste sünduslikest aladest kümme paremat tagajärge.

100 m		3000 m		Kaugushüpe	
J. Varik, Jõhvi	11,6	A. Ojasalu, Kiltsi	9.41,4	N. Stepanov, Ubja-Vanam.	6,44
A. Madik, Käosalu	11,8	R. Resnis, Nõmme	9.42,8	J. Toome, Nõmme	6,26
J. Jõesalu, Helme	11,9	H. Kuuse, Rakvere	9.46,8	A. Nurk, Kadrina	6,20
N. Stepanov, Ubja-Vanam.	11,9	Riilberg, Märjamaa	9.56,6	P. Toomla, Märjamaa	6,16
R. Linnamägi, Jõhvi	11,9	Kurme, Märjamaa	9.57,2	L. Kümnik, Simuna	6,15
V. Punga, Jõhvi	11,9	J. Lant, Nõmme	10.00,0	J. Jõesalu, Helme	6,14
H. Jänes, Tõrva	12,1	J. Malla, Kurenurme	10.00,0	E. Raid, Simuna	6,12
V. Vaigur, Vasalema	12,1	B. Lilbock, Rakvere	10.03,0	R. Pruunsild, Simuna	6,06
K. Kaare, Rakke	12,1	J. Ramaste, Tori	10.04,0	E. Sikka, Essu-Katela	6,05
O. Tambik, Essu-Katela	12,1	K. Vares, Kiltsi	10.06,8	V. Kalme, Tõrva	6,00
B. Jostam, Sillamäe	12,1				
800 m		100+200+300+400 m		Kõrgushüpe	
E. Soo, Tõrva	2.07,0	Simuna osakond	2.15,2	V. Luuri, Rakvere	1,70
E. Raid, Simuna	2.07,8	Märjamaa os.	2.17,1	V. Punga, Jõhvi	1,69
A. Pajumets, Tõrva	2.11,0	Rakvere os.	2.17,2	H. Raidma, Jõhvi	1,69
H. Ojaleht, Tõrva	2.12,0	Nõmme os.	2.17,8	L. Kümnik, Simuna	1,66
R. Veetamm, Käosalu	2.12,0	Vändra os.	2.19,5	V. Hallik, Simuna	1,66
A. Kraam, Valtu	2.12,2	Kadrina os.	2.23,3	J. Leinsalu, Mädapea	1,65
R. Resnis, Nõmme	2.13,2	Jõhvi os.	2.24,0	A. Lillo, Kadrina	1,65
E. Luhamaa, Kiltsi	2.13,4	Valtu os.	2.24,0	A. Kallaste, Essu-Katela	1,65
Kurvet, Märjamaa	2.14,6	Koiola os.	2.25,0	L. Urke, Kadja	1,65
Lulla, Jäneda	2.15,0	Jäneda os.	2.25,2	P. Toomla, Märjamaa	1,65
Teder, Riisipere	2.15,0			H. Voit, Valtu	1,65

Üks hulgest kivihunnikuist, mille
endine Palmse mõisnik näljaajal
lasi koguda

Kuulitõuge (7,25)	
A. Lillo, Kadrina	13,00
P. Toomla, Märjamaa	12,59
R. Paalamaa, Märjamaa	12,44
V. Hallik, Simuna	12,28
V. Semlak, Raiküla	12,13
H. Tamm, Vägeva	12,04
O. Aaving, Torma	12,02
H. Teksel, Sillamäe	11,86
N. Stepanov, Ubja-Vanam.	11,84
Järs, Raiküla	11,77
Kettaheide (2,0)	
E. Tammela, Peravalla	41,74
A. Lillo, Kadrina	38,87
J. Toome, Nõmme	38,86
V. Ojand, Palmse	38,07
O. Erima, Vägeva	36,96
A. Verder, Rakvere	35,89
V. Hiio, Nõmme	35,70
E. Voolmann, Simuna	35,55
K. Mikone, Karitsa	35,47
J. Tobreluts, Valtu	35,45

Noorte alad

60 m	
K. Orre, Simuna	7,2
E. Väljataga, Valgejõe	7,3
Ü. Tiismaa, Sikana-Aluste	7,3
E. Sipra, Saue	7,3
E. Koppel, Vändra	7,4
Piirand, Saue	7,4
R. Kärner, Kukruse	7,5
M. Järvesalu, Tori „Võistl.“	7,5
E. Randveer, Valgejõe	7,8
Lindlom, Essu-Katela	7,8
V. Stepanov, Ubja-Vanam.	7,8
H. Tiivas, Karitsa	7,8
Lepik, Jäneda	7,8
A. Mikelsaar, Helme	7,8
1000 m	
Piin, Saue	3,00,4

Niinemets, Kadja	3,00,6
J. Klaas, Kiltsi	3,02,4
V. Paraprits, Simuna	3,02,4
A. Ööbik, Härgla	3,02,8
Ü. Tiismaa, Sikana-Al.	3,03,4
V. Rebane, Nõmme	3,03,6
K. Vanema, Koiola	3,03,9
Antsmäe, Vändra	3,04,0
J. Udusaar, Härgla	3,05,8

Kaugushüpe

K. Orre, Simuna	6,00
F. Adamtau, Kuusalu	5,94
Saarsoo, Essu-Katela	5,80
E. Sipra, Saue	5,66
E. Väljataga, Valgejõe	5,62
Lindlom, Essu-Katela	5,60
R. Vilbiks, Kodasoo	5,56
Ü. Tiismaa, Sikana-Aluste	5,55
V. Stepanov, Ubja-Vanam.	5,51
A. Valdeko, Valtu	5,50

Nähtud ringkonnavõistlustest on eriti meelde jäänud 26-nda ja 12-nda ringkonna omad. Mõlemad olid hästi korraldatud, kuid siiski täiesti üksteisest erinevad. Raikülas peetud noortepäev oli väga mitmekesine, pak- kudes natukene kõigest ÜENÜ-s harrastata- vatest aladest. Kiltsis oli jällegi ainult ker- gejõustiku võistlus, kuid suurejooneliselt ja hästi korraldatud (rongkäik, rahvuslipu heis- kamine, trükitud kava), jättes päevast meel- diva mulje. Neist kahest näitest selgub, et vaevalt tohib mingisugust standard kava sel- liste päevade korraldamiseks üles seada, kuna

kaaluvamad peavad olema traditsioo- n'id. Kui korraldada Kiltsis peetud päev Raikülas, siis iga päevast osavõtja noorsoo- lane 26-ndast ringkonnast ei mõistaks seda noortepäevana, sest on harjutud noortepäevi nägema sellistena, nagu neid on seni korral- datud.

Üldiselt tuleb möödunud kergejõustiku hoo- aega pidada kordalainuks niihästi korraldu- selt kui ka tagajärgedelt. Loodan, et talve- perioodil suusatamise ringkonnavõistlused lä- heksid sama hästi, või pareminiigi.

E. Hõbe

ÜENÜ Virumaa kergejõustiku- meistrid

ÜENÜ Rakvere osakonna korraldusel toi- musid 28. augustil Virumaa ÜENÜ osakondade vahelised kergejõustiku võistlused. Võistlus- teks olid Virumaa parimale ÜENÜ osakonnale ja paremale võistlejale välja pandud auhinnad. Tänavuseks parimaks ÜENÜ Virumaa osa- konnaks osutus Kadrina osakond, kes saa-

vutas 108 punkti (möödunud aastal tuli võit- jaks Simuna osakond) ja omandas Viru Maa- valitsuse rändauhinna. Simuna osakond jäi 85 punktiga teisele kohale. Karitsa osakond saavutas 18 punkti.

Parima ÜENÜ Virumaa sportlase tiitli omandas Alfred Lillo Kadrina osakonnast ja parima noorsportlase tiitli A. Pohlak Kadrina osakonnast. Esimene sai auhinna „Virumaa Ühispank“, kuna noortealade võitjale oli auhinna annetanud „Rakvere Ühispank“.

ÜENÜ Virumaa kergejõustiku meistritleks tulid 1938. aastal: 100 m jooksus A. Eisler (Kadrina osk.) 12,0. 800 m jooksus E. Raid (Simuna osk.) 2,06,7. 5000 m jooksus E. Järve (Ubja-Vanamõisa osk.) 17,22,3. 4x100 m teatejooksus Simuna osk. meeskond koosseisus Raimet, Raid, Kümnik, Pruunsild 48,5. Kaugushüppes A. Nurk (Kadrina osk.) 5,92. Kõrgushüppes A. Lillo (Kadrina osk.) 1,68. Kuulitõukes A. Lillo 12,84. Kettaheitel A. Lillo 44,69. Odaviskes A. Nurk 46,09.

Noortealadel tuli meistriks A. Pohlak 60 m jooksus tagajärgjega 8,0 ja kõrgushüppes tagajärgjega 1,65.

Kergejõustik Kadrinal

Kadrina osakond pidas 25. septembril oma vahelisi kergejõustikuvõistlusi, mis olid ühtlasi ka katsevõistlused meeskonna koostamiseks kolme osakonna vaheliseks võistluseks Kiltis (Simuna, Kiltis ja Kadrina osakondade vaheline).

Võisteldi kahes klassis, noorte ja meeste klassis. Üldiselt saavutati häid tagajärgi, mis näitab, et Virumaa parima spordiosakonna tiitel pole juhuslikult langenud Kadrinasse.

Noorte klassis E. Balder jooksis 60 m ajaga 8,4 sek., hüppas kaugust 5,42 m ja kõrgust 41,50 m. 1000 m jooksu ja teivashüppe võitis Arn. Viskmann vastavalt tagajärgjega 3,17 sek. ja 2,20 m.

Meeste klassis saavutati rida häid tagajärgi. 100 m jooks: A. Merimaa 11,9. 400 m jooks: K. Tiks 59,2. Teatejooks 100 + 200 + 300 + 400 m; meeskond koosseisus Merimaa, Tiks, Nurk ja O. Lillo saavutas 2,16,4. Kaugushüpe: A. Nurk 6,27. Kõrgus: Alf. Lillo 1,65. Kolmik: A. Nurk 12,30. Kuul: A. Lillo 13,16. Ketas: A. Lillo 40,10.

ÜENÜ Pärnumaa Keskkorraldus

Möödunud sügisel ellu kutsutud ÜENÜ Pärnumaa Keskkorraldus on kogu aja püüdnud koordineerida osakondade tegevust, asutada juure uusi osakondi ja püüdnud tihendada osakondadevahelisi sõprussidemeid. Selleks oligi korraldatud ÜENÜ Pärnumaa I suvipäev Karksis.

Käesoleval kuul asus Keskkorraldus eeltoid tegema talvapäeva korraldamiseks jaanuari lõpus Pärnus. Kava kohaselt toimusid päeval referaadid, ülevaated osakondade tegevusest, valimised jne, kuna õhtul toimuks „Endlas“ pidu-õhtu mitmekesise kavaga.

Arvestades sellega, et maaosakondades on sageli raske saada mitmesuguseid kõnelejaid või refereerijaid, püüab Keskkorraldus seda küsimust lahendada seega, et saadab Keskkorralduse juhatusliikmeid kohapeale kõnelema või refereerima. Osakondi, kes vajavad mõningaiks tähtpäeviks refereerijaid-kõnelejaid, palutakse sellest teatada Keskkorralduse aadressil Pärnu, Mere t. 1.

Keskkorralduse juhatusesse kuuluvad: Erv. Laarman — esimees, Ev. Sirk — sekretär, Anton Tekko, Ernst Tammsoo ja Fr. Ristain.

ÜENÜ Palmse osk. mälestas

pühapäeval 16. oktoobril oma 15. aastast tegevust. Osakond asutati 15. a. eest Rakveres, tolleaegsete Rakvere seminari õpilaste poolt.

Hoolimata igasugu raskusist on ÜENÜ Palmse osakond teotsend suure järjekindlusega ja visadusega. Mainima peab eriti osakonna laulukoori (vt. pilt), kes kogu aja töötanud noorsoolase R. Leemeti juhatusel ja tõusnud üheks paremaks maakoorigs Virumaal. Noorsoolane Leemet ise on vastava ettevalmistuseta külakooliharidusega visa ja hääsüdamlisk põllumees, kes muude muusikatundjate puudusel end arendanud hääksi laulukoori juhiks.

Osakonna juubeliaktusele Palmse Kaitseliidu kodus oli kogunenud kogu ümbruskonna rahvas. Vaimuliku talituse toimetab Ilumäe koguduse õpetaja V. Viks. Hinnangust ÜENÜ Palmse osakonna noorte töö vastu kõnelesid soojad tervitused, milliseid toodi ÜENÜ Keskkorralduse, Palmse Kaitseliidu ja Naiskodukaitse, Palmse noorkotkaste ja kodutütarde, Palmse vallavalituse, Palmse algkooli, Sagadi algkooli ja noorteühingu, Võhma algkooli ja Haridusseltsi, ÜENÜ Liiguste ja Valgejõe osakondade ning E. Haridusliidu esindajate poolt.

Õhtul aktuspeel kõneles peasekretär A. Meikop, osakonna laulukoor esitas rea õnnestunud laule kuna näitlejad lavastasid A. Kitzbergi „Tuulte pöörises“.

Selikülalt

ÜENÜ Seliküla osakonna peakoosolek peeti pühapäeval, 9. oktoobril kell 12 päeval. Koosolekust võttis osa 35 liiget.

Huvitava ja rahvapärase kõnega esines Keskkorralduse peasekretär hr. Meikop. Kõne käsitles kaht teemi: 1) Noorsooorganisatsiooniväärtusliku kodaniku kasvatajana; 2) Raamatirelvana eluvõitluses.

Tähtsamate otsustena võeti vastu järgmised: 1) Otsustati osakonna juurde asutada avalik raamatukogu; 2) otsustati saata palvekiri spordiplatsi saamiseks.

Möödunud hooaja tegevusest oleks märkimisväär: Talvel — kodukaunistusõpiring ja suusapropaganda; suvel — kodukaunistusvõistluse jätkamine, spordimärgi võistlused, rattamatkad Aegviitu ja „Tõe ja õiguse“ autori sünnipäeva.

Tähtsamaid tulevikukavatsusi on raamatukogu asutamine ja ping-pongi ning võimlemisrühma loomine.

Tegevtoimetaja H. TARAND.

Vastutav toimetaja AUGUST MEIKOP.

Toimetus: A. Moor, H. Lepik, E. Hõbe.

Väljaandja: ÜENÜ Keskkorraldus. Toimetuse ja talituse aadress: Lembitu 20, Tallinn.

Tellimise hind: Aastas kr. 2,50, poolaastas kr. 1,50, 3 kuud 75 senti.

Trükkikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1938.

A/S. **Eesti Turbatööstused**

TALLINN, TATARI 1

Telefon 456-62

TURBALADU: BALTI JAAM

KAUBAHOOV

Toompuiestee 31. Telefon 430-32

Reserveeritud

Viomalt

võimaldab oma suure toiteväärtuse tõttu kiirelt tagastada kaotatud jõudu, olgu see pärast spordivõistlusi, treeninguid, matku.

Hoolsa valmistusviisi tõttu on Viomalt'is säilinud kõigi koostisainete: linnaseekstrakti „Ephag“, kanamunade ja täispiima väärtuslikud omadused.

Väike toos Kr. 1.90

Suur toos Kr. 3.60

A/S. Ephag'i
farmats. laboratoorium
Tallinn.

TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

Igasugu trükitööd

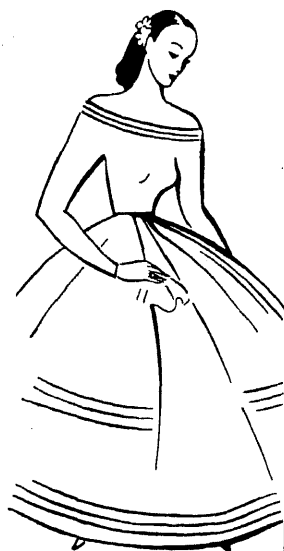
MÕÕDUKAD HINNAD

TALLINN, SUUR KARJA 8

TELEFON 445-25

BOTIKUD * KALOSSID

Ligi
100 aastat
püsib alati
moodsaimana
Singeri
õmblus-
masin

OMBLUS
SINGER
MASINAD

Tartu Linnapank

Tartus, Raekojas. Telefonid 2-32 ja 11-32

Arvete seis 30. septembril 1938. a.

Aktiva

Passiva

Kassa	41.781.44
Hoiuarved	483.040.86
Väärtpaberid	371.531.68
Väärtused	19.723.91
Diskonteeritud vekslid	3.958.048.37
Tähtajalised laenud	3.400.—
Riiklikud laenud	200.000.—
Kontokorrent laenud	1.082.051.28
Korrespondendid	114.000.04
Garantii deebitorid	116.759.50
Mitmesugused deebitorid	2.000.—
Vallasvara	16.824.15
Kulud	86.663.15
Muud aktivad	28.871.06

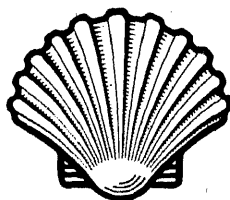
Kokku 6.524.695.44

Põhikapital	324.546.38
Tagavarakapital	66.763.35
Amortisatsiooni kapital	11.513.13
Hoiusummad	5.254.758.34
Võlad teistes krediidasutistes	175.049.72
Riiklikud laenud	200.000.—
Korrespondendid	26.926.21
Väljaantud garantiid	116.759.50
Mitmesugused kreditorid	2.000.—
Tulud	324.061.47
Muud passivad	22.317.34

Kokku 6.524.695.44

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Ainult

SHELLⁱ

S A A D U S T E L E

(bensiin, petroleum, määrdeõlid jne.)

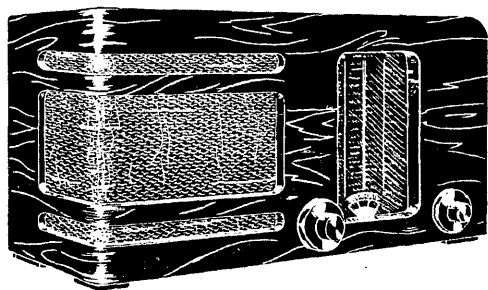
VÕITE KINDEL OLLA

S H E L L

varustab Teid kogu maailmas

Shell Company of Estonia, Ltd.

Tallinn, Merepuiestee 17, tel. 477-09

Meeldivat ajaviidet vabadel tundidel
pakub Teile vaid

ARE raadio

Võrkaparaadid:

„TRUMP“ . . .	2 + 1	lambiline,	3	lainealaga,	hind Kr.	120.—
„MENUETT“ . . .	3 + 1	„	3	„	„	195.—
„TITAAN“ . . .	4 + 1	„	3	„	„	230.—

Patareiaparaadid:

„SIMMAN“ . . .	2	lambiline,	3	lainealaga,	hind Kr.	90.—
„KADRILL“ . . .	3	„	2	„	„	130.—
„VIBUANE“ . . .	3	„	3	„	„	145.—
„TUUSLAR“ . . .	4	„	3	„	„	195.—
„VIKERLANE“ . . .	5	„	3	„	„	240.—

Tutvuge ARE kvaliteet-raadioga ja Teie veendute tema puhtas hääles,
meeldivas välimuses ja odavas hinnas.

Tehas ja ladu:

Tallinn, Reimani 11, telef. 300-30 ja 315-59

Hind 30 senti

Tähelpanuväärivamaks sündmuseks
tänapäeva spordiliikumises kujuneb

„Spordi suurraamatu“

ilmumine, mis on oma suuruselt ulatuslikumaid ja sisult rikkalikemaid ning omapärasemaid teoseid mitte ainult eesti vaid ka maailma spordi-kirjanduses.

„Spordi suurraamat“ on kõiki kehakultuuri- ja spordialasid haarav kapitaalteos. „Spordi suurraamatu“ toimetamisest ja koostamisest võtab osa enam kui 200 tuntumat isikut spordieriteadlaste, tegevspordilaste ja spordijuhtide hulgast.

„Spordi suurraamat“ ilmub ligemale 3000-leheküljelisena, 30 terviklikus erivihus, mis moodustavad 5 suurt köidet.

„Spordi suurraamat“ ilmub heal paberil, kauni välimusega, rikkalikult illustreeritult.

„Spordi suurraamatu“ esimesed vihud ilmuvad käesoleva aasta lõpul. Teos viiakse lõpule 1940. a. algupoolel.

Kes tahab olla terve ja tugev — sellele on „Spordi suurraamat“ möödapääsmatult vajaline.

Soodustatud hindadega ettetellimine avatud.

„Spordi suurraamat“ maksab ettetellimisel (broš.) kuni 24. det. s. a.: kohemaksetavas rahas: Kr. 41.—; järelmaksuga: Kr. 2.— tellimise andmisel ja iga järjekorras väljaantava 25 vihu eest à Kr. 1.80 vihu ilmumisel, kusjuures 5 viimast vihku saab ettetelli- ja tasuta.

Teose täpsem sisukava saadetakse igale soovijale tasuta.

K. o-ü. „LOODUS“

Tallinn, Kinga 6. Tel. 411-92.

Tartu, Ülikooli 18. Tel. 435.

Posti jooksev arve 20-55.